

> DÜBAM
DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

TRUMP DÖNEMİNDE YENİ KÜRESEL DÜZEN

> 2016 ARALIK
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM

**TRUMP DÖNEMİNDE
YENİ KÜRESEL
DÜZEN**

Genel Yayın Yönetmeni
Erhan Erken

Yayın Koordinatörü
Hazinadar Hasan Hız

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

Carl Bildt	
Trump döneminde küresel istikrar.....	9
Abdullah Seçkin	
Trump ve diğerleri: genel bir değerlendirme.....	13
Guy Verhofstadt	
Trump çağında Avrupa'yı korumak.....	19
Strobe Talbott	
Bati'nın düşüşü.....	23
Sputnik	
Trump'ın zaferi, Asya Pasifik ülkeleri ve Çin.....	28
Cihan Kurtaran	
Trump zaferi sonrası Asya-Pasifik'te tepkiler.....	32
Cihan Kurtaran Kuala Lumpur	
Trump ve Asya-Pasifik'te TPPA sancısı.....	37
Kirsty Major	
Brexit ve Trump'un ekibi.....	41
Richard Seymour	
Trump nasıl ve niçin kazanabilir?.....	45
Robert Fisk	
Trump ve Clinton karşılaşması, saçma ve öngörüldüğü gibiydi.....	49
Deniz Baran	
Anglo-Amerikan düzeninin sonu.....	53
Deniz Baran	
Küresel siyasette Trump etkisi.....	62

dübam

SUNUŞ

ABD başkanlık yarışında medya tarafından seçilmeye pek ihtimal verilmeyen Donald Trump, galibiyetiyle sadece ülkesini değil, dünyayı salladı. Seçim sonuçlarının belli olduğu 9 Kasım'da Avrupa Birliği'nden Çin'e kadar çok sayıda devlet Trumpli yeni dönemin hesabını yapmaya başladı. Birçok siyaset bilimci, güvenlik uzmanı ve analist de Trump'lı dünyanın geleceğine dair ihtimaller üzerinde durdu.

Trump'ın seçim vaatleri, hem ülke için hem de küresel düzen için büyük ölçüde önem taşıyordu. İslam karşıtı söylemler, yükselen güç Çin'e karşı ekonomik tehditler, Rusya ile uzlaşma vaatleri seçim sürecinde en çok tartışılan konular arasındaydı.

Donald Trumpli küresel düzenin nasıl şekilleneceğini elbetteki zaman gösterecek. Dünya Bülteni Araştırma Masası olarak, ABD seçim sürecinde ve seçim sonrasında yayınladığımız güncel makalelerle bu sürece ışık tutmaya çalıştık.

Çok yönlü düşünmeye kapı aralaması bakımından Dünya Bülteni okurlarının dikkatine sunuyoruz.

Trump döneminde küresel istikrar

Carl Bildt

Washington müesses nizamı tarafından önemsenmediğini düşünen öfkeli Amerikalıların söyleyecekleri bir sözü vardı... Ve şimdi sersemlemiş dünya, Donald Trump'ın ABD'nin 45. Başkanı olarak seçilmesinin önümüzdeki yıllarda küresel istikrar için ne anlama geleceğini yavaş yavaş kabullenmek zorunda.

Dünyanın, Trump'ın zaferinin tam komplikasyonları üzerine düşünmek için bir miktar zamanı var çünkü Trump, 20 Ocak 2017'ye kadar işbaşı yapmayacak ve sonrasında da kendi politikalarını formüle edip uygulayacak isimlerle yönetimin kadrosunu oluşturmakla birkaç ay harcayacak.

Şu aşamada bildiğimiz bir şey varsa o da dünya üzerindeki otoriter liderlerin şimdi daha rahat soluk alabileceğidir. Artık ABD'den; kendi rejimlerinin demokrasiye, özgürlüğe veya insan haklarına yaptığı saygısızlıklara dair sert sözler işitmeyecekler. Amerika'nın temel politik hedefi olan dünyada demokrasinin temin edilmesi meselesi "önce Amerika" politikası ile yer değiştirecek ki bu, ABD dış politikasında şimdiden Rusya ve Çin nezdinde coşkulu bir sevince sebep olan büyük bir değişim.

Ayrıca biliyoruz ki Trump'ın zaferi dünya ticaretini de tehlikeye atıyor. Trump, 12 ülkeyi kapsayan Transpasifik Ortaklığını bir kenara atmaya, Çin'den ithalata ceza tarifeleri uygulamaya ve Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşmasını tek taraflı olarak tekrar müzakereye açmaya söz verdi. Ticaretin (ve global ekonominin kendisinin) zaten çırpınır bir hâlde olduğunu göz önüne alırsak bu, dünyanın şu an ihtiyacı olan en son şey. Trump, ABD askeri ve ulusal güvenlik

rejimini güçlendirme ve DEAŞ ile dünyanın farklı yerlerindeki cihadçı tehditlere karşı daha agresif bir tavır alma sözü de verdi. Ancak DEAŞ'ı ortadan kaldırıp Levant bölgesine esaslı bir istikrar getirmek, onun önerdiğinden çok daha fazlasını gerektiriyor. Ayrıca kendisi muhtemelen nükleer silahlara dair fazlaca günlük söylemini gözden geçirecek olsa da dünyanın, silahların yaygınlaştığı ve istikrarsızlığın olduğu yeni bir döneme girme ihtimalini göz ardı edemeyiz.

Trump, İran ile yapılmış olan nükleer anlaşmayı da tekrar gözden geçireceğini söyledi ve ABD'nin Paris İklim Anlaşması dâhilinde kabul ettiği karbon salınımı azaltma taahhüdünden geri döneceğine ant içti. Bu ikisi, uluslararası toplumun son yıllarda ulaştığı yegâne diplomatik başarılarıdır. ABD'nin bunlardan geri çekilmesiyle doğacak neticeler ise herkes için belirsiz. Her durumda küresel istikrar kesinlikle acı çekecek.

Trump'ın dış politikası, tahmin edilemez olmayı temel alıyor. Fakat her ne kadar uluslararası ilişkilerde bir nebze ketumluk sık sık ABD politikasının bir parçası olmuş olsa da (Henry Kissinger'a sorun) tahmin edilebilirlik, Amerika'nın onlarca yılda işlediği ittifak sisteminde, ilişkilerinde ve dostluklarında merkezde yer almaktadır. Amerika'nın küresel sahnede güvenilir bir aktör olarak duruşuna zarar verilmesi, istikrarsızlığın yayılmasına da zemin hazırlayacaktır.

Trump göreve başladığında, Amerika'nın dostlarına ve müttefiklerine yeniden güven vermek için hızlı hareket etmek zorunda olacak. Aksi takdirde onlar, ABD'nin düşmanlarıyla ya da diğer nahoş aktörlerle alternatif ilişkiler geliştirmenin peşine düşebilirler.

Avrupa Birliği önümüzdeki oyunda merkezi bir rol oynayacak çünkü uzun süredir global meselelerde -ve tam aksinde- Amerika'nın öncelikli partneri konumundaydı. Öte yandan Trump, İngiltere'nin AB'den ayrılma kararından övgüyle bahsetti ve bu zamana kadar kendisinin yegâne Avrupalı dostları, İngiltere'de Brexit kampanyasına öncülük eden, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) Lideri Nicola Farage gibi kişiler oldu; hatta Farage, ABD'de Trump lehine konuşma dahi yaptı. Bu niyette olsun veya olmasın; Trump, Farage gibi popülist ve milliyetçilere önümüzdeki aylarda ve yıllarda bir kuvvet verecek.

Trump, parçalanmış bir Avrupa'nın daha istikrarsız bir Avrupa olduğunu ve Avrupa'nın bölünmüşlüğünden faydalanmak için hazırda bekleyen ABD düşmanlarının mevcut olduğunu çok geç anlayabilir. Rusya açık bir şekilde AB'nin altını oymaya ve Avrupa'da oyunun kurallarını değiştirmeye çalışıyor. Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin şimdi Trump'ı kendi revizyonist projesi için bir partner olarak görüyor olabilir fakat kendi eline fazla güveniyor da olabilir.

Dünya, Trump'a öfke ile yürüttüğü kampanyadan çark edip sorumluluk sahibi bir politikaya dönmesi için zaman vermek zorunda, zira ABD'nin küresel nüfuzunu korumanın tek yolu bu. Trump ilk olarak Dışişleri Bakanı, Savunma Bakanı ve Ulusal Güvenlik Danışmanı pozisyonlarına dair tercihlerini yapmak zorunda ve dünya onun atadığı kişiler dikkatle inceliyor olacak.

Trump iyi seçimler yapabilir. Fakat kampanyasının gidişatı göz önüne alınırsa, yabancı partnerlerinin ABD'ye duyduğu güven düşük bir seviyede. Trump'ın zaferiyle birlikte dünya kesin bir şekilde, artan bir tahmin edilemezlik ve istikrarsızlık dönemine girdi. Küresel zorluklar katlandı ve 2. Dünya Savaşı'nın bitişinden bu yana var olan uluslararası düzen büyük tehdit altında. En iyi koşullar altında dahi, Trump'ın zaferinin bu rahatsız edici eğilimleri pekiştirdiğine şüphe yok.

Kaynak: Carl Bildt-Project Syndicate

Dünya Bülteni için tercüme eden: Deniz Baran

Trump ve diğeri: Ülkeler, şahıslar ve şirketler bazında erken bir değerlendirme

Abdullah Seçkin

ABD seçimleri sonuçlandı. Trump radikal söylemlerle başkan seçildi. Henüz, başkanın dışında ekip tam netleşmiş değil.

Bu durumda değerlendirme nasıl yapılabilir? Kendimizi, şirketimizi, ülkemizi bu dönemde karşılaşmamız muhtemel siyasi ve ekonomik gelişmeler nasıl hazırlayabiliriz?

Bir tarafta seçim sırasında Trump'ın yaptığı açıklamalar ve diğer tarafta ise dünyanın süper gücünün uzun yılları öngörebilen uzun vadeli politikaları var. Bu çerçevede, çok temel yaklaşımlarla değerlendirme yapıldığında, ülkeler ve bölgeler bazında aşağıda listelenen hususlar ön plana çıkmaktadır:

ABD : ABD'nin, iç piyasayı ve işgücünü ayağa kaldırmak, askeri masrafları kısmak - ya da diğer taraftan bakıldığında, silah endüstrisini canlı tutarak, bu masrafları tüm dünyaya dağıtmak - amacıyla içe kapanma eğilimi katı bir şekilde gerçekleşemese de dünyadaki istikrarsızlığı artıracaktır.

Bundan böyle, emperyal eğilimleri olan ülkelere, ABD tarafından, geçici bir serbestlik alanı açılmış gibi görünmekle birlikte, ABD'nin yıllardır uygulamakta olduğu, dünyanın daha fazla devlete bölünmesi sürecinin, arka planda daha az maliyetle ve bir miktar daha zamana yayılarak devam ediyor olacağını varsaymak gerekir. Aksi takdirde daha zayıf olanların ortadan kalkması ve daha güçlü olanlar tarafından yutulması, ABD'nin yıllardır büyük maliyetlerle sürdürdüğü politikanın sonuçsuz kalması anlamına gelir.

ABD'nin tüm müttefiklerinin yeni durumdan etkilenmesi kuvvetle muhtemeldir. Zamanla yeni yeni ittifaklar kurulabilir. Ancak ABD'nin bu kadar uzun bir

zaman, mühlet vermesi beklenmemelidir.

ABD için en önemli risk, kendi içinde toplumsal huzurun kaçması ve yeni çatışma alanlarının ortaya çıkması durumudur. Böyle bir olası durumun demir yumrukla yönetileceğine şüphe yoktur. Artık, insan haklarından, demokrasi-den, açık toplumdan, seyahat özgürlüğünden, serbest ticaretten daha az söz edilecek ve muhtemelen, bundan böyle dünyanın hiçbir yeri güvenli olmayacaktır. Daha önce herkese kucak açan ve özgürlükler ülkesi imajı çizen ABD, bu dönemde yeni vatandaşlık ve yeni pasaport vermek istemediğini belirtmektedir. ABD dışarıya kapanacağını, içe döneceğini deklare ettiğine göre, tüm dünya ülkeleri kaçınılmaz olarak kapanma eğiliminde olacak ve ulusal korumacılık her alanda artacaktır.

Bundan sonra dünya ticaretinde daralma beklenmelidir. Enerji ve emtia fiyatlarının artması zorlaşmıştır. ABD'li şirketlerin fason üretimlerini ABD'ye getirmeleri belli teşviklerle mümkün olabileceğinden, yeni teşviklerin ABD ekonomisine getireceği yükün, ekonomiye maliyetinin dikkate alınması gerekir. Sağlanacak işgücü nedeniyle elde edilecek toplumsal kazancın da şüphesiz olumlu bir etkisi olacaktır. Bunun doğal sonucu olarak da, gelişmekte olan ülkelere yatırım ve risk iştahı azalacaktır.

Avrupa Birliği (AB) : Brexit sonrası AB dağılma sürecine girmiştir. ABD'nin güvenlik şemsiyesinin ortadan kalkmasının ilave etkisiyle, Almanya ve bir miktar Fransa önderliği, birliğin dağılmasını engelleyemez duruma gelmiştir. Birliğin zayıf halkalarının (Yunanistan, İtalya, İspanya vd) daha fazla dibe vurması artık önceki kadar bile rahatsızlık vermeyecektir. Bu gelişmelerden, özellikle Almanya, hem kısa hem de uzun vadede nasıl bir siyasi ve ekonomik çıkar sağlayabileceğinin hesaplarını yapmaya devam edecektir. Bundan böyle, Avrupa devletlerinin her biri kendi güvenlik endişesinin baskısına daha fazla maruz kalacaktır. Tarihsel olarak güvenlik sorunları yaşadığı Rusya ile enerji sorunu da eklendiğinde, ABD'siz bir Avrupa'nın Ukrayna sorununu ve enerji sorununu çözebilmesi artık çok zordur.

Avrupa, ekonomik olarak ABD tarafından, özellikle Almanya üzerinden sıkıştırılmaya devam edecektir. ABD'nin Deutsche Bank, Volkswagen ve Bosch üzerinden giriştiği yıldırma politikası sonuç vermektedir. Aynı şekilde, AB de Apple ve McDonalds üzerinden cevap vermektedir. Ancak, unutulmamalıdır ki, Alman şirketlerinin de Çin'de çok ciddi üretimleri vardır. Almanya-Çin işbirliği ihtimali üzerine kafa yorulacaktır.

Rusya: Rusya ilişkilerinin bir miktar daha normalleşmesi beklenmekle birlikte, Çin'e karşı Rusya'nın güçlenmesi ve tekrar iki kutuplu dünya tezi çok makul görünmemektedir. Rusya oldukça geniş bir hareket alanı bulabilir.

Balkanlar : ABD kontrolünde olan ve henüz bilinçli bir şekilde, istikrarlı bir düzen ve yönetim sağlanamamış olan bölgede (Bosna Hersek, Kosova, Makedonya, Arnavutluk vb), özellikle Sırlardan kaynaklanması muhtemel çatışma riski artmıştır. ABD'nin politikalarına bağlı olarak; Almanya, Rusya ve Türkiye'nin bu bölgelerdeki etki mücadelesi artabilir.

Pasifik : Çin merkezli olmak üzere, Güneydoğu Asya'daki çevre ülkeleri de kapsayacak şekilde yıllardır gerçekleşen ekonomik büyümenin artık son bulacağını öngörebiliriz. ABD şirketlerinin fason üretim politikalarında çok sert değişiklikler yapmaları istenirse dahi bunun kısa zamanda gerçekleşmesi çok zordur. Bu şirketler için ciddi rekabet problemleri ortaya çıkaracaktır. Bununla birlikte, Çin'in her durumda bu gelişmelere karşı alternatif politikalar üretmesi gerekecektir.

Bölgedeki ABD müttefikleri (Japonya, G.Kore) için hayat daha fazla zorlaşacaktır. Bundan böyle ABD'nin bu ülkeler için yaptığı varsayılan harcamalara daha fazla katılmaları, belki de ABD'den yeni silahlar almaları ve kontrollü bir şekilde kendi ordularını donatmaları talep edilebilir. Bugün için müttefiklerin çok fazla alternatifleri yoktur. Örneğin Japonya ekonomisi son 8 yıldır ABD tarafından terbiye edilmektedir. Toyota'ya "dur" denilmiş olması ve etkileyici bir sembolik eylem olarak, Mr Toyota'nın, ABD'li Senatörlerin huzurunda "hazırol"da bekletilerek sigaya çekilmesi hala hafızalardadır.

Güney Amerika: Meksika üzerinden tüm Güney Amerika'nın terbiye edilmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu bölgedeki bir diğer fason üretim bölgesi Brezilya'dır. Daha geçtiğimiz yıl, ABD'nin Cumhurbaşkanı üzerinden yaptığı operasyonun etkileri zamana yayılarak ekonomik olarak sonuçlandırılmaya çalışılacaktır. Brezilya'ya da Türkiye ile birlikte giriştiği İran nükleer probleminin çözüm ortaklığının cezası ödettirilecektir.

Ortadoğu: Bölge bir süre kendi dengelerine bırakılabilir. Arka planda İsrail'e desteğin devam edip etmeyeceği çok önem arz etmektedir. Çok büyük ihtimalle, arka planda İsrail'e destek de mevcut istikrarsızlık da devam edecektir. Bölgede Batı tarafından amaçlanan, mezhep çatışması, parçalama ve devlet sayısını artırma politikasında muhtemelen bir değişiklik olmayacaktır. Bu politikanın uygulanması zamana yayılan, sıkıntılı bir süreç olabilir. Bu da kendimizi toparlamamız açısından bizim işimize yarayabilir.

Türkiye : Darbe girişiminin ABD destekli olduğunu gösteren işaretler var oldukça, darbe girişimi sonrasında, Türkiye'nin eline önemli bir koz geçmiş durumdadır. ABD'nin FETO'yu verme ihtimalleri kesinlikle yoktur, ancak bizi rahatlatacak başka ara formüller deneyebilirler. Bir miktar nefes alacak zaman kazanılmıştır. Bu zaman iyi kullanılmalı, siyasi birliğe ve kuvvetli ekonomiye sahip olacak adımlar mutlaka hızlı bir şekilde atılmalıdır:

- Öncelikle içeriye konsantre olunmalıdır. İç birliğimiz mutlaka sağlanmalıdır. Milletın çoğunluğunun kendisini kilitleyeceği bir Kızılma hedefi bulunmalıdır.

- FETÖ operasyonu içeride çok fazla enerji harcanmasına neden olmaktadır. Halbuki işin başındakilerin neredeyse tamamı yurtdışındadır. İstihbarat birimlerinin operasyonel olması sağlandığına göre, içeride sorun olan unsurların dışarıdaki liderlerine ya da dış bağlantılarına operasyon yapılabilirdir. İç huzurun sağlanması için bu çok önemlidir.

- Önemli devletlerle ittifaklara önem verilmelidir. Rusya yaklaşması çok olumludur.

- Mücadele ettiğimiz unsurların destekçisi ülkelerle alternatif siyasi ve eko-

nomik pazarlık ihtimalleri araştırılmalıdır. Almanya, Fransa vb.

- Dış politikada ekonomik parametreleri kullanma konusunda daha aktif olunmalıdır. (Ekonomisi sıkıntıda olan Yunanistan'a ekonomik yaklaşım gibi.)

- Kamu borçlanması mutlaka azaltılmalıdır. Yatırımlar verimli ve stratejik alanlara kaydırılmalıdır. İnşaat yatırımlarından ve inşaat sektörünün teşvikinden vazgeçilmelidir. Askeri ve sivil amaçlı teknolojik yatırımlar daha fazla teşvik edilmelidir. Aselsan, TAİ ürünleri, Cep telefonu, bilgisayar vb. Artık köylü nüfusun yerinde kalması özendirilmeli, tarımsal üretim verimli hale getirilmelidir.

- Değçişik amaçlarla yapılan serbest ticaret anlaşmaları ekonomi-politik yaklaşımıyla getiri-maliyet açısından mutlaka gözden geçirilmeli, gerekirse revize edilmelidir. İthal malların mutlaka yerli yatırımcılar tarafından yapılması için yeni teşvikler ihdas edilmelidir. Yerli malı kullanılmasına yönelik kampanyalardan ziyade, yabancı marka bağımlılığına karşı kampanyalar yürütülmelidir.

PİYASALAR - TAHMİNLER

\$ USD DOLAR: Hiç şüphesiz en önemli ve itibarlı mübadele aracı olmaya devam edecektir. ABD'nin vazgeçmeyeceğı en önemli konudur. Normalde güçlenmesi beklenir, ancak ABD nasıl isterse öyle olacaktır. Güçlü veya zayıf olmasına, daralması muhtemel dünya ticaretine bağılı olarak ABD karar verecektir.

€ AVRO: AB karar mekanizmaları dağılma eğilimindedir. Euro gücünü muhafaza edemez.

£ İNGİLİZ STERLİNİ: İngiltere, ABD'nin kuyruğuna takıldığına göre, Sterlin, Dolar ile birlikte hareket edecektir.

Altın : Zaten istikrarsızlaştırılmış olan dünyanın daha da istikrarsızlaşacağı ve savunma harcamalarının artacağı varsayımıyla, fiyatı artmaya devam edecek, en azından gerilemeyecektir. Sermaye için altın her zaman en güvenli liman olarak kalmaya devam edecektir.

□ TL : Risk iştahı azalacağından, gelişmiş ülkelere yatırım iştahı azalacaktır. ABD, yatırımcılar için daha tercih edilir olacaktır. TL'nin özellikle Dolar karşısında değçer kaybetmesi beklenmelidir. Bu gelişme tabii seyri içinde sakin bir

şekilde olursa, Türkiye Ekonomisi kazançlı çıkar. Dışarıdan gelmesi muhtemel aşırı dalgalanmalara karşı uyanık olmak gerekir. Bölgesel sermayenin ülkemize gelmesi konusunda eğilimin daha yüksek olacağı beklenebilir. Ancak, bölgesel sermayeyi oluşturan doğal kaynakların ve emtiaların fiyatlarının yine düşük tutulması muhtemel olduğundan, bölge ülkelerinin büyük gelirler elde etmesi veya giderlerinden fazla bir gelir elde etmesi de çok zordur. Fazla gelirler savunma sanayi harcaması olarak ABD'ye gitmeye devam eder.

□ Faiz : Döviz kurlarındaki artış ile birlikte enflasyon ve faizin artması beklenmelidir. Gelişmekte olan piyasalara sermaye akışı azalacağından faiz artışı tüm gelişmekte olan ülkeleri etkileyecektir.

Trump çağında Avrupa'yı korumak

Guy Verhofstadt

Aynı İngiltere'deki Brexit referandumuna dair anketlerde olduğu gibi ABD'nin başkanlık seçimlerine giden yolda yayımlanan anket sonuçları da yanlış çıktı. Ve yine Brexit'te olduğu gibi düşünülemez olan gerçekleşti: Milliyetçiliğin küreselciliğe karşı bir üstünlüğünün sinyalinin veriri şekilde Donald Trump şimdi ABD'nin seçilmiş başkanı. Açık ve kapalı toplum tahayyülleri arasındaki yarıştan açık bir şekilde ikincisi zaferle ayrıldı ve liberal demokrasi hızla bir direniş hareketi durumuna düştü.

Beyaz Saray'da Trump'ın olduğu bir ABD, takıntılı bir şekilde kendisiyle uğraşacak. ABD ve Avrupa arasından Transatlantik Ticaret Anlaşması'nın şimdi umutsuz bir girişim olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Fakat Trump'un başkanlığının Avrupa aleyhindeki etkileri bununla da sınırlı kalmayacak. Bizzat Avrupa'nın sınır bütünlüğü şimdi risk altında.

Trump, çok kereler dış politika önceliklerinin Avrupa'nın güvenliğini içermeyeceğini net bir şekilde belirtti. NATO'nun stratejik gerekliliğini tanımıyor ve transatlantik ilişkilerine sadece ödenmemiş faturaları zikrederken ilgi gösteriyor.

Trump'ın başkanlığı destansı bir jeopolitik kaymaya öncülük edecek: Avrupa, 1941'den beri ilk defa ABD'nin savunma şemsiyesine güvenemez bir hâlde, şimdi yalnız ayakta duracak.

Avrupa, hayatı kendisi için kolay kılmaktan çok mutluydu. Geçtiğimiz yüzyıl boyunca transatlantik ilişkileri; ABD aktif oldukça Avrupa'nın uyuklamasından ileri gelen bozuk ve zımnî bir dinamiğe sıkıca bağlıydı. Amerikalılar yurtdışında bir müdahalede bulunduğunda (Irak'taki gibi) Avrupalılar "emperyal gerilim"

konusunda öğütler sahneleyerek yanıt veriyorlardı. Ve Amerikalılar müdahale etmede başarısız olduklarında yahut müdahale için geç kaldıklarında (Suriye ve Libya gibi) Avrupalılar daha fazla Amerikan öncülüğü talep ediyorlardı.

Bu dönem şimdi sona erdi. Trump, AB'nin ABD'ye denk bir küresel güç olmak için parası, teknolojisi ve teknik uzmanlığı olduğunu biliyor ve Avrupa tam potansiyelini kullanma konusunda eksiklik gösteriyorsa bu onun problemi değil. Biz Avrupalılar çok uzun zamandır, ABD'nin problemlerimizi çözmesine müsaade etmenin (arka bahçemizdeki problemlerde bile) bizler için daha maliyetsiz ve daha güvenli olduğunu varsaydık. Trump'ın seçilmesiyle (ve ABD'nin inişli çıkışlı dış politika mirası göz önüne alınırsa) bu inancı terk etmek durumundayız.

Trump'ın seçilmesi AB için, kendi akıbetinin sorumluluğunu alma konusunda bir uyandırma alarmı olmalı. Suriye'deki kanlı iç savaş ve Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile Doğu Ukrayna'ya müdahalesi gibi devam eden çatışmalar doğrudan AB üyesi ülkelerin güvenliğine, ekonomisine ve toplumlarına tesir ediyor. Fakat bu zamana kadar Avrupalılar yerine Ruslar ve Amerikalılar Ukrayna'nın geleceğine karar verdi; aynı Avrupa'nın sınırındaki başka yerlerde de olduğu gibi. Bunun sonucu olarak AB kendi güvenliği, ticari ilişkileri ve göçmen akınları konusunda nihai kontrolünü kaybetti.

2014'te, ABD Dışişleri Bakanı'nın Avrupa ve Avrasya'dan Sorumlu Yardımcısı Victoria Nuland ve ABD'nin Ukrayna Büyükelçisi Geoffrey Pyatt arasındaki bir konuşma internette sızdırıldı. Ukrayna'da ABD'nin vereceği yanıt tartışılırken (Ukrayna eski Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç, Rusya'ya kaçtıktan sonra) Nuland, "AB'yi s*** (F*** the EU)" diyor. Bu Avrupalıların mümkün kıldığı bir tavır. Obama yönetiminden bir yetkiliden dahi böyle şeyler duymak yeterince kötüyken, belki de bir "Avrupa ve Avrasya Sorumlusu" dahi atamaya zahmet etmeyecek Trump'ın yönetiminde nelerle karşı karşıya kalabileceğimizi hayal edebiliriz.

İşte bu yüzden AB kendi Savunma Topluluğunu oluşturmak ve kendi savunma stratejisini geliştirmek için daha fazla bekleyemez. Kendi ikili ve böl-

gesel ilişkilerini düzene koymak ve yaymakla işe başlamalı; sadece Baltık ve İskandinav ülkeleri arasında da değil, Belçika ve Hollanda; Almanya ve Fransa arasında da bunu yapmalı. Tüm bu birbirinden bağımsız ilişkiler tek bir Avrupa kumandası altında, ortak bir fon ve savunma tedariki sistemi dâhilinde bir araya gelmeli.

AB, bağımsız bir şekilde kendi güvenliğini sağlayabilir duruma gelmeli. Bundan daha azı, toprakların korunması için yetersiz olacaktır. Bu, AB'nin çok uzun süredir ertelediği, zor ama hayati bir karar. Şimdi Trump seçildi ve daha fazla bekleyemez.

Kaynak: Guy Verhofstadt / Project Syndicate

Dünya Bülteni için Çeviren: Deniz Baran

Batı'nın düşüşü

Strobe Talbott

Son 70 yılın büyük kısmı, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avrupa'nın çoğunluğu bir barış, refah ve demokrasi sahası hüviyetinde oldu. Transatlantik toplumu/topluluğu 30'dan fazla ülkede 900 milyonu aşan bir nüfusa erişti. Coğrafi işbirliği hususunda Afrika, Latin Amerika ve Güneydoğu Asya için bir örnek teşkil eden bu topluluk liberal dünya nizamı için de bir kaide hizmeti gördü.

Bu başarı bugün tehlike altında. Avrupa'daki münasebetler bir süredir yıpranmakta fakat en kötüsü bu yıl oldu. Geçen ay, Avrupa Birliği'nin en yetkili ismi Jean-Claude Juncker birliğin "hayatî bir kriz" ile karşı karşıya olduğunu ifade etti.

Bu esnada Amerika'nın başlıca iki partisi Avrupa ve Asya ile olan ticaret antlaşmalarına dil uzattı. Donald J. Trump Britanya'nın AB'den ayrılma kararını müspet karşılarken, Amerika'nın müttefiklerini alaya aldı ve Batı dayanışmasından korkup altını oymaya uğraşan otoriter bir lidere, yani Rusya cumhurbaşkanı Vladimir Putin'e ise methiyeler düzdü.

Bu sıkıntılar göz önüne alındığında, Batı'nın mevcut meselelerini çözüp çözemeyeceği konusunda önümüzdeki sene belirleyici olabilir. Modern zamanların öğretti mühim bir ders şu ki beynelmilelcilik dünyayı stabilize ederken savaşkan ulusalcılığa olan kaymalar yıkımlara sebep oldu.

Birinci Dünya Savaşı'nın neticesi bir dizi aptallık ve fiyaskoydu: Kartaca barışı kıvamındaki Versay Barış Antlaşması [Carthaginian peace: karşı tarafı çökertmek suretiyle dayatılan barış], Milletler Cemiyeti'nin yetersizliği, Büyük Buhran ve totalitarizmin zuhur etmesi. Tüm bunlar birlikte büyük bir felaketi neredeyse kaçınılmaz kıldı.

İkinci Dünya Savaşı'nın galipleri, seleflerinin hatalarını tekrarlamamakta kararlıydı. Batı medeniyeti tarihinde, bir milletler topluluğunu mümkün kılan umdeler buldular: Buna göre bu topluluk, sadece müşterek değerler, menfaatler

ve kurumlarla değil, aynı zamanda dünyanın en kuvvetli askerî ittifakı ile idame edilecekti. Mezkur tarihten faydalanacakları çokça umde vardı: Perikles'in ideal hükümet şekli ("azınlık değil, çoğunluk hükmeder"), Hansa Birliği (Orta Çağ'daki bir ticaret ve savunma paktı), Akıl Çağı, Adam Smith'in açık piyasa ve milletlerin zenginliğini arttırmak için gereken iş bölümü tarafgirliği ve Immanuel Kant'ın "ebedi barış"ın demokratik ulusların hırslı bir ticaret gütmesiyle kaim olduğu inancı.

Müttehit bir Avrupa doğrultusunda ilk adım kömür ve çelik için ortak pazar-
dı. Her iki dünya savaşında da düşman olan Fransa ve Almanya sulh dönemi
endüstri ve ticaretinde partner oldular. Avrupa Projesi'nin mimarları Atlantik-
çi dünya görüşüyle mutabık kalarak Amerika'nın, 13 koloniden nev-hür olmuş
devletleri "daha mükemmel bir birliğe" tahvil etme başarısından esinlendiler.
Avrupa'nın da bu istikametteki ilerleyişi, Kıta'nın savaş sonrası mali iyileşme-
sini hızlıca başlatan Marshall Planı ve 42 yıl boyunca Sovyetler Birliği'ne karşı
bir kalkan vazifesi gören NATO olmadan asla mümkün olmazdı.

Yalpalamakta olan Sovyet Devleti'nin 1991'deki çöküşü Avrupa Ekonomik
Topluluğu'nun Avrupa Birliği'ne dönüşmesini de tetikledi. NATO'nun evelden
Sovyet uydusu olan devletleri ve cumhuriyetleri üyeliğe kabul etmesi AB'nin
aynı şeyi yapmasını mümkün kıldı.

Vetirenin vecizesi de entegrasyondur: müstakil ulus devletlerin politikalarını
ortak Avrupa politikaları haline getirip teşrikimesaiyi daha kolay, dayanışmayı
da herkes için faydalı kılacak istikrarlı bir gidişat.

1970'lerde, tabir aşığılayıcı bir mahiyet kazanmadan önce, Brüksel'deki
"Avrokratlar" [Eurocrats] cihanşümül bir trendin öncüsü olmakla ve bu trend
için cilaladıkları az kullanılan bir kelimeyle iftihar ederlerdi: globalleşme. Söyle-
nenlere göre, pazarların açılması dünyanın zengin ve fakir bölgeleri arasındaki
eşitsizliği mühim seviyede daralttı, yüz milyonlarca insanı, özellikle Asya'da,
sefaletten kurtardı. Globalleşmenin gelişmiş bölgelerdeki dezavantajı ise, bil-
hassa Kuzey Amerika ve Avrupa'da (yabancı rekabete maruz kalan sanayiler-
de ücretlerin ve istihdamın tehlikeye girmesi), dünya ekonomisi tıkırında oldu-

ğu müddetçe idare edilebilir gözüktü.

1990'lar boyunca, ekseriya ekonomiler büyümeye devam etti, orta sınıfın kazancı arttı. İş mebzul miktardaydı, piyasalar da parlak bir gelecek vaat ediyordu. 2007'de Dow Jones Borsası Endüstri Endeksi rekor bir yükseliş kaydetti. Bir sene sonra, euro dolar karşısında azami değerine ulaştı. Lakin birkaç ay içinde, Amerika'nın banka ve emlak sektörleri iflas etti ve 1930'lardan sonraki en feci mali krize sebebiyet verdi. Takribî dokuz milyon Amerikalı işini kaybetti, bir o kadar ev sahibinin de ipotek, evlerinden feragat yahut hacze maruz kaldı. Milli servetteki düşüş en çok da yoksul ve orta sınıfı vurmuştu.

2008 Ekonomik Krizi Avrupa için daha da kötüydü. Dünyanın geri kalanıyla olan ticaret keskin bir düşüş kaydetmiş ve hassaten Akdeniz havalisinde, işsizlik artmıştı. Ekonomik kriz AB'nin kendi içindeki strüktürel kusurları ifşa etti ve daha da şiddetlendirdi. Nispeten iyi dönemlerde bile, borçlu ve alacaklı üyeler arasında gerilimler yaşanıyordu. Ortak para birimi euro, ülkeler arasında mali bir entegrasyon olmaksızın, yine ortak bir para politikası ile döviz kuru dayatıyor. Bu noksan, devlet borcu krizine gösterdiği reaksiyonda Avrupa'ya köstek oldu ve istihdamda keskin düşüşlere neden oldu.

Geçtiğimiz yıl ise peşi sıra felaketlere şahitlik etti. Zincirleme terör saldırılarıyla güvenlik endişelerini ayyuka çıkı, Britanya'nın birliğı terk etme kararı alması bulaşıcı olup diğere "ayrılık"ları tetikleyeceğı şeklindeki kaygıları arttırdı. Orta Doğı ile Kuzey Afrika menşeilili göçmen ve mülteci akını işgücü piyasasına fazladan yük bindirdi, sosyal hizmetleri zorladı ve efkarıumumiyedeki kaygıları alevlendirdi.

ABD'deki seçim kampanyası da benzer bir rahatsızlığı açık etti. Bilhassa taşrada ve işçilerin yoğun olduğı bölgelerde, epeyce Amerikan gelecektekine yana karamsar ve zahiren daha iyi bir geçmişe hasretle bakıyorlar. Avrupa'da olduğı gibi, elitlere ve uzmanlara karşı yaygın bir itimatsızlık, düzen karşıtı popülistlere yönelik ise ateşli bir teveccüh var.

Bu ters tepki ile beraber ekonomide himayecilik, dış politikada izole olma, iç politikada hortlayan nativizm ve yabancı düşmanlığı gibi tehditler de geliyor ki

bunlar Kuzey Amerikalı ve Avrupalı hayalperestlerin Atlantikçilik fikrinin temellerini attıklarında mani olmaya çalıştıkları zehirli terkiplerdi.

Neyse ki, o mirasın hizmetkârı olanlar halihazırda çoğu Batı başkentinde iktidarda. Ve AB ülkelerinin ekseri vatandaşları, özellikle genç nesiller, uyrukları ne olursa olsun, kendilerini Avrupalı olarak tanımlamaya meyilliler. Brexit'e rağmen, birçok Britanyalı için de aynı durum söz konusu.

Yine de Avrupa'nın seçilmiş siyasetçileri zahmetli bir işle karşı karşıyalar. Vatandaşlarının ekseriyetini, 27 üye devletin AB içinde onları daha iyi koruyabileceklerine ikna etmek zorundalar.

Bunun için, birliğin kurumları karar alma mekanizmalarını ıslah edip işbirliğini güçlendirmeliler. Hassaten, Orta Doğu menşeli yahut yerli olsun olmasın, teröristlerle mücadelede rüştlarini ispat etmeye mecburlar. Bu sene Avrupa ülkelerinin vatandaşları tarafından tertiplenen saldırılar, Avrupalı Müslüman toplumlar içindeki yabancılaşma ve radikalleşmeyle mücadele için uzun vadeli bir strateji ihtiyacına işaret ediyor.

O tılsımlı "entegrasyon" sözü yeni uygulamalarda karşımıza çıkıyor: Göçmenleri ve sığınmacıları Brüksel'de olduğu gibi şehir içindeki gettolarda veya Paris banliyölerinde tecrit etmek yerine, kimi Avrupalı belediyeler düşük maliyetli konut, eğitim ve meslek kursu gibi imkanlar sunmak suretiyle asimilasyonu hızlandırma yollarını keşfediyorlar. Normal şartlar altında böylesi programları başlatmak ve fonlamak zorlayıcı olurdu ancak hemen hemen tüm Batı Avrupa hükümetleri müdafaa durumundayken ve bu hükümetlerden de bazıları, önümüzdeki yıl seçimlerde ulusalcı rakiplerinden ürkütücü hamleler beklerken, mevcut zorluklar ileri bir safhada.

Putin Batı'daki tehlike ve iflas etme korkularını bir güzel körükledi. Kremlin Avrupa'daki Euroskeptik partileri desteklerken, komşularına kabadayılık ediyor ve Kırım'ın illegal işgali ile doğu Ukrayna'ya yapılan müdahalenin akabinde maruz kaldığı yaptırımları telafi etmeye çalışıyor. Bu kaos karşısında NATO'nun Avrupa'daki politik çözülmeyi engellemek için harekete geçmesi lazım. Bir sonraki Amerikan yönetimi için de bu konu öncelik arz etmeli.

Müstakbel Amerikan başkanı, yasama ve yürütme organları arasındaki tıkanıklık ve de toplumun haletiruhiyesi de göz önünde bulundurulursa, ülke içi meselelerle de uğraşacak. Şu anda sürmekte olan kutuplaştırıcı ve kekremsi başkanlık kampanyası da ayrıca geleceğe gölge düşürebilir.

Bu handikaplar Batı hükümetlerinin, vatandaşlarının globalleşmenin sonuçlarına dair meşru endişelerini çözmelerini daha da mühim hale getiriyor. Serbest ve adil uluslararası ticarete verilecek kamu desteğini iyileştirecek yeni bir politik konsensüsü sağlamak için gayret göstermeleri gerekiyor. Daha iyi çalışma şartları ve çevre politikaları benimsemek ve insan haklarına saygıyı tesisi için yeni sanayileşmiş devletleri ihracata dayalı ekonomilerle ikna etmek yeterli değil. Ülkelerin kendi içinde tedavi edici adımlar atmaları gerekecek. Gelişmiş ülkelerdeki savunmasız işçiler daha iyi sosyal güvenlik hakları ve ekonominin büyüyen sektörlerinde etkin mesleki eğitim imkanlarını hak ediyorlar.

Vatandaşların sistemin insafsız olduğu yönündeki duygusunun da halli gerekiyor. Büyük işletmeler [big business] reform için hazır. Piyasaya yeni girenler mega tekelcilerin hakim olduğu pazarlarda daha iyi fırsatlara sahip olmalı. Amerika merkezli şirketlerin vergi hükümlerini istismar etmesine müsaade edilmemeli.

Globalleşmenin politik olarak sürdürülebilir olması için ekonomik olarak adaletli olması lazım. Bunun gibi tedbirler global, bölgesel ve ulusal düzeyde kitleleri kendilerinin de pastadan pay alabileceği yönünde ikna etmeye başlayacaktır.

Sosyal kalkınmanın bu ölçekte iyileştirilmesi ancak ve ancak toplumun tüm kesimlerinden destek görürse başarıya ulaşacaktır. Velakin yenilik ve yönlendirme yukarıdan gelmelidir. Atlantikçilik konusunda yenilenmiş bir taahhüt için seçmenlerinin desteğini bekleyen bu Batılı liderler nesli, 70 yılın en büyük ve en mühim sınavıyla karşı karşıya.

Kaynak: nytimes.com

Dünya Bülteni için tercüme eden: Mustafa Doğan

Trump'ın zaferi, Asya Pasifik ülkeleri ve Çin

Sputnik

Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte'nin Washington'a yönelik yeni dış politika yaklaşımı, Asya bölgesindeki tektonik bir jeopolitik kaymanın başladığının işareti. Donald Trump'ın Kasım'daki zaferi muhtemelen bu süreci hızlandıracak.

Öyle görünüyor ki Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte, Çin ile ilişkilerini geliştirerek Washington'ın Asya stratejisine dönüşünü bozuyor. Öte yandan da birkaç Asya-Pasifik ülkesi de onun adımlarını takip etmek üzere olabilir.

"Kendimi sizin ideolojik akımınız karşısında tekrar konumlandırımdım ve belki de Putin ile konuşup Çin, Filipinler ve Rusya olarak üçümüzün dünyaya karşı olduğunu ona anlatmak için Rusya'ya da gideceğim. Bununla birlikte ABD'den ayrılışımı ilan ediyorum" dedi Duterte, Ekim'de Çin'e yaptığı 4 günlük ziyaretteki bir iş forumundaki konuşmasında.

Her ne kadar Filipinli Başkan, daha sonraları, Washington ile "ilişkilerini şiddetlendirmeyi kastetmediğini" söylese de söylemi, ülkesinin dış politikası bağlamında dramatik bir kaymaya işaret ediyor. Rusya Stratejik Araştırmalar Enstitüsünden siyasi analist Vladimir Svedetsov da Sputnik'e verdiği röportajda buna işaret etmişti: "Duterte gerçekten söylediği şeyi kastediyorsa daha dengeli, sadece ABD'yi değil Rusya ve Çin'i de akılda tutan bir dış politikaya doğru ciddi bir kayma görebiliriz." Amerikalı yazar ve risk danışmanı F. William Engdahl da New Eastern Outlook'ta yazdığı son makalesinde, Çin-Filipin yeniden yakınlaşmasının arkasındaki bu politik figüre dikkatleri topladı: "Duterte'nin başkan olarak yaptığı ilk faaliyetlerden biri, Filipinler eski Devlet Başkanı 5.

Ramos'u Çin Özel Temsilcisi olarak ilan etmek oldu.”

Amerikalı yazar, Ramos'un Filipinler Devlet Başkanı olduğu dönemde (1992-1998) “Filipinler'in Çin ile her alanda ilişkilerini geliştirmek için başarıyla çalıştığını” hatırlattı. Engdahl'a göre Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte'nin Washington'a yönelik yeni dış politika yaklaşımı, Asya bölgesindeki tektonik bir jeopolitik kaymanın başladığının işareti. Örneğin Vietnam'ın da Filipinler'in adımlarını takip edebileceğini öne sürüyor. Geçtiğimiz Ağustos ayında Vietnam'ın Savunma Bakanı General Ngo Xuan Lich'in “Pekin'deki Mao Zedong'un mozolesine hiç beklenmedik bir ziyaret yaptığını” ve Çin'in Vietnam Savaşı sırasında yardım eli uzatışını Vietnamlıların hiçbir zaman unutmayacağını söylediğini not ediyor. Vietnam Başbakanı Nguyen Xuan Phuc, Eylül'de Çinli meslektaşı Li Keqiang ile yaptığı görüşme sırasında Hanoi'nin dış politika önceliği olarak Çin-Vietnam ilişkilerini gördüğünü belirtti. Aynı zamanda, Bangkok'ta görev yapan jeopolitik analist Tony Cartalucci'nin New Eastern Outlook'taki analizlerinden birinde gözlemlediği kadarıyla Washington'ın köklü müttefiki Tayland da son zamanlarda “kendi üzerindeki Amerikan etkisini adım adım söküp atıyor” ve özlü bir biçimde dış politika ilişkilerini çeşitlendiriyor. Washington'a bir diğer darbe mahiyetinde, Malezya Başbakanı Najib Razak da Çin ile ikili ilişkilerini geliştirmeyi istediklerinin sinyalini verdi. Birkaç düzine hükümet yetkilisi ve işadamı ile Çin'e Kasım ayında yaptığı ziyaret sırasında Razak, Çin-Malezya ilişkilerini daha yüksek bir seviyeye taşıyacak birkaç yeni anlaşma ve mutabakat imzaladı.

Universiti Teknologi Malaysia'da doktora araştırması yapan ve CCTV'ye düzenli olarak katkıda bulunan Mathew Maavak, Sputnik'teki röportajlarından birinde “Teker teker Asya-Pasifik ülkeleri ABD ile müttefik olmakta ekonomik bir kazanç görmemeye başlıyor ve ABD'nin jeo-ekonomik ve jeopolitik yörüngesinden çıkıyorlar” diye not düşüyor ve “Asya-Pasifik, gayrisafi milli hasılları düşmekte olan Japonya ve Singapur örnekleri haricinde gelişmekte olan bir bölge olmaya devam ediyor.” diye vurguluyor. “

Asıl soru şu ki Donald Trump'ın seçim zaferi bu eğilimi değiştirebilecek mi? Duterte, Çarşamba günü, Malezya'ya yaptığı ziyaret sırasında Trump'ı seçim zaferinden ötürü kutladı. Reuters'in aktardığına göre “Donald Trump'ı kutlamak is-

terim. Uzun yaşasın. İkimiz de küfrediyoruz. İvır zıvır meselelere dair bile olsa küfrediyoruz. Trump orada olduğu için bunu durdurmalıyım. Daha fazla ağız dalaşı yapmak istemiyorum çünkü Trump kazandı.”

Peki bu her şeyin normale döndüğü anlamına mı geliyor? The Philippine Daily Inquirer'e göre Duterte'nin açıklaması illa da iki ülkenin yakınlaşacağı anlamına gelmek zorunda değil. Sosyolog ve eski meclis üyesi Walden Bello'ya atıfla Trump'ın zaferi ve Duterte'nin yeni diplomasisinin “Filipinler'in Washington'dan uzaklaşmasını hızlandırabileceğini” öne sürülüyor. Bu açıdan, Trump'ın Filipinler'in Çin'e kayışını engellemeyeceğine ve hatta ABD'nin Asya'ya dönüş stratejisini terk edebileceğine inanıyor Bello.

Kaynak: Sputnik

Dünya Bülteni için tercüme eden: Deniz Baran

Trump zaferi sonrası Asya-Pasifik'te tepkiler

Cihan Kurtaran

ABD'de seçimlerin kazananı ve kaybedeni ilân edilirken, bu sonucun Asya-Pasifik bölgesine etkisi, üzerinde durulmayı hak edecek bir öneme sahip. Bu çerçevede, hiç abartmadan söylemek gerekirse, Trump'ın seçim zaferi Asya-Pasifik'de belirsizliklerle birlikte anılıyor. 9 Kasım'da daha günün ilk ışıklarıyla birlikte seçim sonuçlarının açıklanmaya başlamasının ardından siyasilerden önce tepkiyi veren borsalar ve döviz kurları oldu. Gün boyu benzer negatif etkinin devam etmesinin yanı sıra, sonuçlar netleştikçe Trump'ın zaferi bölge kamuoyunda bir travma etkisi oluşturdu.

“ABD’NİN HALEN BİZE İHTİYACI VAR”

Doğan olumsuz etkiyi ortadan kaldırmaya yönelik olarak yapılan ilk açıklamalardan biri Malezya Başbakanı Necib bin Rezak'dan geldi. “ABD halen bize ihtiyacı var.” diyen Başbakan'ın hedefi, Malezya kamuoyunda oluşan ve orta vadede giderek derinleşebilecek izlenimi veren kötümserliği dağıtmaya yönelikti.

Malezya örneğinde bölge yönetimleri ve kamuoylarını olumsuzluğa sevk eden temel amil, kendilerini ‘küreselleşme’ rüzgârına epeyce kaptırmış olmalarından kaynaklanıyor. Başbakan Necib'in açıklamasının, son birkaç yıldır çeşitli faktörlerin etkisiyle Malezyalıların alım gücünde pek de olumlu sinyaller vermeyen gelişmelerin daha da kötüye gitmesini engellemeye matuf bir yönü var. Buna ilave olarak, bir süre sonra görev başı yapacak ABD yönetimine gönderilen bir mesaj olduğu da bir gerçek. Daha iki hafta önce Çin'le önemli ticari, yatırım ve de askeri işbirliği anlaşmalarına imza atan ve ülkede “Çin'e teslim olmakla” itham edilen Başbakan Necib bin Rezak bu açıklamasıyla ABD'yle ilişkinin önemine vurgu yapıyordu.

Malezya bağlamından hareketle dikkat çekilmesi gereken bir diğer husus

ise, Uluslararası Ticaret ve Yatırım Bakanı Muhammed Mustafa'nın Trans Pasifik İşbirliği Anlaşması'na (TPPA) yaptığı atıftı. Malezya adına TPPA görüşmelerine katılan Bakan, Trump zaferi sonrasında "değerlendirme için daha erken" açıklaması yaparken, ülkedeki halkın ve de yatırımcıların bu gelişme karşısında paniklememesi gerektiğini söyledi. Ancak tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi, ilk günkü borsa ve kur gerilemesinde Malezya para birimi ringgit'in son dokuz ayın en düşük düzeyine inmesi bakanın paniklememe çağrısının piyasalarda karşılığının olmadığı anlamı taşıyor. TPPA'nın hayata geçirilmesi konusunda en istekli kişilerden biri olan Bakan Muhammed Mustafa ABD'siz bu birliğin bir anlam ifade etmeyeceğini ve söz konusu ticari birliğin kaderini bölgedeki üye ülkelerle görüşeceğini açıkladı. Bakan, açıklaması, "TPPA'nın yürürlüğe girmemesi Malezya ekonomisine olumsuz etkisi olabilir" gibi bir ihtimali de hatırlatmadan geçmedi.

DUTERTE VE TRUMP AYNI KALİBREDE

Tabii benim aklıma Trump'ın 'golf arkadaşı' olduğu söylenen Malezya Başbakanı'ndan açıklamasından ziyade, belki de tepkisi en çok merakla beklenen lider Filipinler devlet başkanı Rodrigo Duterte geliyor. 2015 yılında, daha Filipinler'de seçim kampanyası başlamadan gündeme gelen Duterte'nin siyasi karakteristikler bakımından Trump ile benzeşmesi bölge basınında konu olmuş ve "Trumpvari bir aday" olarak sunulmuştu. Bu ifadeyle vurgulanmak istenen ise, Trump'ın 'negatif' veçhesiydi tabii ki.

Trump'la aynı 'kalibrede' olan ve bunu da dün yaptığı açıklamada bizzat dile getiren Duterte, Trump'ın zaferi sonrasında, bir tehdit ve aşağılama yerine daha düşük tonda bir ifadeyle, "ABD ile düşman olmak istemediğini" söylemesi dikkat çekiciydi.

Trump ve Duterte arasında dikkat çekilen yukarıda benzerlikten bu yana yaklaşık bir yıl, Duterte'nin devlet başkanlığı koltuğuna oturmasından bu yana da dört ayı aşkın bir süre geçmesinin ardından biri doğuda diğeri batıda benzer iki lider profiliyle karşı karşıyayız. Duterte'nin daha seçim kampanyası döneminden başlayıp aktif başkanlığında da sürdürdüğü çıkışlarındaki çelişkilerin benzeri Trump'ı izleyen kurumlarca tutulan istatistiklerde de ortaya konuluyor.

Bir kurumun Temmuz ayı raporunda Trump 17 kez birbiriyle çelişen ifade kullanırken, bir diğer kurumunun Ekim ayı sonu itibarıyla raporunda da toplam 23 ana konuda 138 kez görüş değiştirdiği tespit edilmiş.

'ÖNCELİK AMERİKALILAR' ve TPPA

Trump'ın kampanya döneminde dikkat çektiği hususlardan biri, son dönemde yaşanan ekonomik durgunluklar nedeniyle "öncelik Amerikalılar" olmasıydı. Amerikalıları yeniden varsıllaştırmaya matuf bu söylemin bölgeye yansımaları ise, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerle ihracat temelli kalkınma sürecine konu olan bölge ülkelerinin bundan nasıl etkileneceğiyle ilgili. Benzer bir tepkinin Endonezya'daki bazı ekonomistlerce 'hükümete uyarı mahiyetinde "hava bozacak, yelkenleri hazırlayın" çağrısı da, bu anlamda dikkate alınmayı gerektiriyor. Aslında bu küreselleşme olgusunu, son dönemde TPPA bağlamında, bölgedeki diğer bazı liderlerin de katkısıyla bir adım daha ileri götüren Barack Obama olsa da, aslında temellerine bakıldığında 2005 yılında Singapur, Bruney, Yeni Zelanda ve Şili'nin biraraya gelerek "4'lü Pasifik" (P-4) adıyla anılan ticaret birliğini oluşturdukları görülür.

Özellikle Japonya ve Singapur ile bir ölçüde Vietnam ve Malezya'nın istekli oldukları TPPA'nın bugün henüz hayata geçirilememiş olmasında Amerikan Senatosu'nda ilgili onayın çıkmamış olmasının rolü büyük. Bu nedenle bugün, Trump zaferi sonrası bölge ülkelerinin borsa ve döviz kurlarındaki kayda değer oynama ABD'nin yeni başkanına yönelik 'piyasaların tepkisini' gösteriyordu. Aslında Trump küreselleşmeye karşı koymakla birlikte, başkan seçilmesiyle birlikte 'küresel bir depresyona' yol açmasıyla tezat bir sürecin yaşanmasına neden oluyor. Amerikan'ın Asya-Pasifik bölgesinde güç tesisinde bir tür sına ma aracı olacağı düşünülen TPPA'nın şu anda gündemde ne kadar kalacağı ise meçhul.

ASYA - PASİFİK GÜVENLİK POLİTİKALARI

Bu sürecin ekonomi boyutunun ötesinde Asya-Pasifik gibi jeo-politiği oldukça öne çıkan bir bölgede Japonya, Güney Kore, Tayvan, Singapur, Avustralya sıralamasında bölgenin kuzeyinden güneyine doğru giden bir şeritte güvenlik açığının doğabileceği endişesi kendini hissettiriyor. Japonya yönetimi ABD'de

olabileceklerin hesabını önceden yaptığını gösterecek şekilde savunma sanayiini ve ordu yapılaşmasını yeniden kurgulama kararı alması, önümüzdeki süreçte bu konudaki adımlarını daha ciddi ve yapıcı bir şekilde atacağı anlamına geliyor. Bölgede ABD'nin şu veya bu şekilde geri çekilmesi ve ekonomik nedenlerle askeri harcamaları kısması, özellikle Japonya'nın bölgesel tehdit olarak gördüğü Çin karşısında, aralarında nükleer silah üretimi de dahil olacak şekilde kendi tedbirlerini almasına yol açacaktır.

Güney Kore'de, son birkaç haftada ülke gündemini işgal eden Başkan Park'ın 'mistik' ilişkilerinin neden olduğu güven kaybı ulusal siyasi krize dönmesi, yanı başında nükleer denemelerle bölge halkını tedirgin eden Kuzey Kore ile mücadelede bir zafiyet gündeme getirme olasılığı taşıyor. Bölgenin en küçük ancak anahtar ülkesi Singapur'u TPPA dışında ilgilendiren en önemli husus güvenlik politikaları. ABD yeni yönetiminin bölgeyle ilişkilerinde güvenlik politikalarındaki farklılaşma Singapur'u memnun etmeyecektir. Bununla birlikte, Singapur yönetimi teritoryal sınırlarının darlığının neden olduğu çelişkiyi Avustralya ile anlaşarak aşmaya çalışıyor. Bu bağlamda geçenlerde Avustralya ile yapılan anlaşma gereğince Singapur Adası'ndan daha geniş bir toprak parçasında askeri eğitim sistemini hayata geçirmesi yeni dönemde daha da önem kazanacaktır.

SİSTEMATİK YAKLAŞIM

Yukarıda genel çerçevesini sunduğumuz ilişkiler bağlamında ABD yönetimindeki değişimin Asya-Pasifik coğrafyasını şu veya bu şekilde etkilemesi kaçınılmaz. Bu çerçevede Trump yönetiminin, salt Demokratlar karşıtlığından hareketle TPPA gibi bir projeyi rafa kaldırıp kaldırmayacağı şimdilik belirsiz. Ancak geçen bir yıl zarfında tanık olunduğu üzere Cumhuriyetçilerin senatodaki üstünlüğü nedeniyle TPPA'nın bir türlü onaylanmadığı da bir gerçek. Kaldı ki TPPA'nın 12 ülke ile sınırlı bir ekonomi birliği olmanın ötesinde anlamı var. Dünyanın ticaret devi Çin'i çevreleyen coğrafyadaki bu girişim yeni dönemin ticaret kurallarını belirleme noktasında jeo-ekonomik modelleme kadar, jeo-stratejik ve askeri bağlamlarıyla örtüştürülerek bir anlam ifade edebilir.

Bu nedenle Trump'ın Amerikan vatandaşlarına ekonomiyi iyileştirme vaa-

dinde içe kapanmacı ve korumacı bir politik yaklaşımın, belki ulusal plânda bir karşılığı olsa da, küresel arenada ABD'nin varlığı, geleneksel ve potansiyel müttefikleri açısından ümitvar olacağını söylemek mümkün değil. Tüm bunların ötesinde, yukarıda kuruluş sürecine atıfta bulunulan TPPA'ya ABD'nin müdahil olmasında 2008 yılında Bush yönetiminin rolü hatırlandığında Cumhuriyetçilerin senatodan geçirmeye yanaşmamalarına rağmen, kendi iktidarları döneminde bu anlaşmayı bir şekilde gündeme almalarına, ABD kamuoyunu iknanın ötesinde, pek de büyük bir mani bulunmuyor.

Büyük bir sürpriz olmadıkça, ABD'deki yönetim değişikliğinin bölge politikalarında kapsamlı bir değişikliğe yol açması beklenmiyor. Bununla birlikte, daha ilk günden bölge yönetimleri ve de kamuoylarında karamsar bir atmosferin oluşmasına neden olan bu gelişme, bölge ülkelerinin 'Asyalılık ruhu'yla hareket ederek mevcut sorunların üstesinden kendi başlarına gelmelerinin yollarını arama yönünde teşebbüsler olacaktır. Bölge ülkelerinin bu sürece ne kadar hazırlıklı olduğu ise bir başka konu. Ancak ABD'deki sürecin bölge liderlerine en azından önemli bir hatırlatma olduğu görülecektir. Bölge ülkelerinin Çin'le ticari ve yatırım işbirliğinin memnuniyet verici yanı kadar, Çin'in ideolojik modellemesini benimsemeyen bölge ülkeleri kendi aralarından bir lider çıkarmanın çabası içerisinde olacaktır. Çin'le tarihsel ve modern dönemde karşılaşmaları dikkate alındığında buna şimdilik en hazır gözükken ülke Japonya gözüküyor. Uzun bir aradan sonra Japonya'da siyasi gücü ile öne çıktığı gözlemlenen Başbakan Abe'nin görev süresinin uzatılması çabası da Japonya'da dengelemin daha da güçlü bir noktaya doğru gittiğinin ipucu.

Pasifik yüzyılı projesinin sadece başkan Obama'nın iki dudağı arasında gelişigüzel çıkmış bireysel bir görüş olmadığı, aksine ABD kurumlarınca alınmış bir karar olduğu dikkate alındığında Trump yönetiminin bir tereddüt dönemi geçirmekle birlikte bu politikalara kayıtsız kalmayacaktır. Kaldı ki, bu işin ABD tarafı. Bir de ABD'nin Asya-Pasifik'de kimileri 'geleneksel müttefikleri' konumundaki ülkelerin yönetimlerinin de ABD'nin bölgedeki varlığında ısrarcı olacaklarını unutmamak gerekir.

Trump ve Asya-Pasifik'te TPPA sancısı

Cihan Kurtaran

ABD'deki seçim sonuçlarının küresel yansımaları devam ederken, bu gelişmenin Asya-Pasifik bölgesindeki karşılıklarından biri Trans Pasifik İşbirliği Anlaşması (TPPA) çerçevesinde ortaya konuyor. Bu süreçte, Pasifik Okyanusu'nun doğu ve batı yakasındaki on iki ülkenin katılımıyla hayata geçirilmesi hedeflenen birliğin varlığı tartışma konusu haline geldi. Donald Trump'ın seçim kampanyası döneminde öne çıkardığı önemli dış politika konularından biri olarak dikkat çeken TPPA, yeni ekonomi politikalarına kurban gitme ihtimali taşıyor. ABD üreticisi ve tüketicisine yönelik tedbirlerle ülke ekonomisini güçlendirmeyi hedefleyen Trump'ın, bir anlamda içe kapanma politikasıyla, küreselleşmeye meydan okuduğu söylenebilir. Bugün gelinen noktada, hem de ABD gibi bir ülkenin bunu nasıl ortaya koyacağı meselesi bir yana, kalkınma süreçlerini küreselleşmeye borçlu Asya-Pasifik bölgesi ülkeleri, seçim sonuçlarıyla birlikte ABD yönetiminin yeni dönemdeki politikasının seyredebileceği potansiyel gelişmelere dair pratikler üretmeye başladı bile.

TPPA, ABD ve dünya siyasetinin son on yılına damgasını vuran Obama yönetiminin, 21. Yüzyılı Asya vurgusuyla öne çıkarmasının doğrudan bir yansıması olarak düşünülebilir. Bununla birlikte, söz konusu ticari birliğin nüvesini, aslında bölgedeki birkaç ülkenin kendi aralarında ticari işbirliğini şekillendirme çabası oluşturuyor. Bu çıkış noktası bile temelde, bugün TPPA'yı ABD'den daha çok bölge ülkelerinin savunmasının gerekçesini oluşturmaya yetiyor. Japonya, Avustralya, Singapur, Vietnam, Malezya gibi birlik üyesi ve birliğin hayata geçirilmesinde önemli çaba sarfeden ve bu noktada siyasi iradelerini ortaya koyan ülkeler, gerek kendi aralarında son dönemde gerçekleşen ikili

ziyaretler ve görüşmeler gerekse ilgili ülkelerin ticaret ve ekonomi bakanlarının açıklamalarıyla konuyu gündemde tutmaya devam ediyorlar. Singapur başbakanı Lee Hsien Lhoong'ın Ekim ayı ortalarında Avustralya'ya yaptığı ziyaret, bu hafta başında Malezya Başbakanı Necib bin Rezak'ın Japonya'ya yaptığı ziyaret ve Vietnam Başbakanı Nguyen Xuan Phuc'ın daha bir iki gün önce yaptığı açıklama bunlara örnek verilebilir. Taraflar ABD'nin TPPA içindeki rolüne, Trump'ın bu ticari birliğe 'balta vurabilecek' politikalarından çekincelerini dile getirmek kadar, yeni ABD yönetimini ikna etme konusunda da görüş beyan ediyorlar.

Bu bağlamda ilk girişim dün Japonya Başbakanı Şinzo Abe yaptı. Abe, Trump'la 1,5 saate varan görüşmesi, Trump'ın gayri resmi de olsa önemli bir ülke başbakanıyla yaptığı buluşma olmasıyla da dikkat çekti. Trump'ı ikna girişiminde başrolü Japonya Başbakanı Şinzo Abe'nin almasında açıkçası şaşılacak bir taraf bulunmuyor. Dünyanın üçüncü büyük ekonomisi olması kadar, Asya-Pasifik'de Japonya'yı öne çıkartan veya buna zorlanan başka unsurlar da bulunuyor. Bunun en başında geçen beş yıl boyunca gerçekleştirilen TPPA görüşmelerinde devre dışı bırakılan Çin'in ABD seçimleri sonrası oluşan atmosferde bölgede siyasi olmak kadar, ekonomik ve ticari ilişkilerde de bir adım daha öne çıkabileceği ihtimaline dayanıyor. Bölgedeki her ülkenin Çin'le olan ticari ve yatırım ilişkileri bir gerçek olduğu kadar, aynı şekilde bölgedeki neredeyse hiçbir ülke kendilerini salt Çin'le bağdaşık kılacak bir ilişki yanlısı da değil.

Asya-Pasifik bölgesinde TPPA görüşmelerine katılan ülkeleri bu ticari yapıyı hayata geçirme konusunda bir tür agresif yaklaşımları geçen beş yıl boyunca Obama yönetimiyle neredeyse dişe diş yapılan görüşmeler sonrasında ortaya çıkan durum bulunuyor. Malezya Uluslararası Ticaret ve Endüstri Bakanı Mustafa Muhammed'in açıkça dile getirdiği üzere ilgili ülkeler büyük enerji ve para harcayarak bu görüşmeleri nihayete erdirmiş ve ülkelerdeki muhalefeti de ikna edecek şekilde parlamentolarından onay almışlardı. Bu süreç, sadece

hükümetlerin kendilerini ve de muhalefeti dolayısıyla geniş bir kamuoyunu ikna süreci olmanın ötesinde, geleceğe dönük ticari ve ekonomik yapılaşmanın da zeminini oluşturuyor. Dolayısıyla alınan bunca yolun sonunda hedefe ulaşmamak ülkeleri tabiri caizse kontripide bırakacaktır.

Genel itibarıyla bakıldığında, görüşmelerin kimi zaman ABD'nin dayatması şeklinde geçtiği belirtilse de, öte yandan, katılımcı ülkelerin son otuz veya kırk yılı dikkate alındığında, bu ülkelerin ekonomik kalkınmışlıklarında başat unsurun imalat sanayinin harekete geçirilerek ihracat odaklı bir yapılaşma olduğu görülür. Örneğin, 1980'lerden itibaren eko-politik kavramlar arasında güçlü bir yer edinen 'küreselleşme' kavramının gelişmiş batı ekonomilerinin saç ayakları olan şirketlerin ucuz işgücü, hammadde, ulaşım gibi Asya-Pasifik bölgesinin sahip olduğu avantajları harekete geçirdi. Ve hükümetler bu yatırım dalgasını değişik boyutlarda hem Batılı şirketler hem de kendi yerel şirketlerinin sürece adaptasyonu ile önemli bir kalkınma hamlesine tanık oldular.

Bu süreç, sadece Batılı dev yatırım şirketlerinin değil, ulusal ve hatta yerel ölçeğe kadar inen bir yatırım-üretim-tüketim zincir düzeneğini de gündeme taşıdı. Bölgenin görece geri kalmış ülkeleri Laos ve Kamboçya'ya kadar nüfuz eden bu sürecin, ilgili ülke halklarının küresel tüketim ekonomisine endekslenmediği de görülüyor. TPPA içinde yer alan ülkelerin kaygılandırılan da bu nokta. Ancak yukarıda dile getirilen 'ikna süreçleri', yeni yılla birlikte ABD'de oluşacak yönetimin tavrında bir değişikliğe yol açmaması ihtimali de gündemde. Bu durumda, gene ilgili ülke yetkilileri, ulaşılması için büyük çaba sarf edilen birlik unsurunun en azından yeni ikili veya bölgesel ticaret anlaşmalarıyla hayata geçirilmesinin yolunu da arıyorlar.

TPPA'ya taraf olan bölge ülkelerinin henüz açıkça dile getirilmese de, üzerinde durduklarına şüphe olmayan bir diğer husus ise, bölgenin siyasi ve güvenlik bağlamı. ABD'nin gene 21. Yüzyıl politikasında başat bir yer edindiği açıkça ilân edilen pasifik boyutu, TPPA'sız olması halinde kan kaybı anlamı taşıyacaktır. Bu sadece, ABD'nin bölge ve de küresel olarak ikinci bir 'güç'

niteliği taşıyan Çin karşısında gerilemesi anlamına gelmiyor. Bölge ülkeleri, her ne kadar zaman zaman dışlayıcı bir söylemle öne çıksalar da, bölgenin siyasi güven ve istikrarında iki kutuplu ilişkileri öncelikliyorlar. Öyle ki, Çin'e yakınlaştığı varsayılan ülkelerin bir süre sonra ABD'yle benzer bir tür ilişkileri başlatmalarına -veya bunun tam tersi- tanık olunuyor. Örneğin, Malezya Başbakanı Necib Bin Rezak, bu ayın başında Çin'e yaptığı altı günlük ziyarette gerçekleştirdiği ticari ve yatırım anlaşmaları ve hatta görece küçük ölçekli de olsa askeri işbirliği anlaşmalarının ardından, ABD seçimlerini takiben "ABD bize hâlâ ihtiyacı var." açıklamasıyla ABD'nin bölge için önemine dolaylı olarak dikkat çekiyordu.

Ticari birliğin salt ekonomi boyutuyla değil, ABD-Vietnam ilişkilerinde de görüleceği üzere dünün 'düşman' ülkelerinin birliğine doğru evrilen bir boyutu da kapsıyor. Dolayısıyla Japonya'dan Avustralya'ya kadar Asya-Pasifik'e hiçbir ülke bugün elde edilen bir kazanım olarak gördükleri TPPA'dan vazgeçme niyetinde değiller. Bu süreçte, ABD'nin yer almama ihtimaline karşı da alternatifler geliştirme peşindeler.

Brexit ve Trump'un ekibi

Kirsty Major

Gelen duyumlara göre Ivanka Trump'ın kocası Jared Kushner, henüz koltuğundan edilmiş olan Chris Christie ile bağı olan tüm kadroyu tasfiye ediyor. Christie daha önceleri bir federal savcı iken, Kushner'in babasını hapse göndermişti.

“Hepsini tümünden yak ve tekrar başla” şeklinde yol almanın problemi şu ki bir şeyleri sil baştan inşa etmek, gerçekten sürüklenmek gibi. Bu problem, Brexit cephesinin de kendisini içinde bulduğu bir sorun. Bu hafta olan bir sızıntıda, Whitehall'un mevcut sorunun üstesinden gelmeye çabaladığını ve bizi AB'den çıkarmak için bir plana sahip olmadığını bu haftaki sızıntıdan gördük. Atlantik'in öteki kıyısı da bu denli kaos içerisinde gözüküyor...

Kıdemli Beyaz Saray yetkililerine göre Donald Trump, Ocak'ta görevi devralmasını takiben West Wing'e tüm ekibini getirebileceğini öğrendiğine şaşırılmış. Bu, 2017'ye kadar atama yapılması gereken 4,000 iş anlamına geliyor çünkü ABD'de yeni başkan göreve geldiğinde tüm kamu hizmeti yetkilileri değiştiriliyor (siz de bunu öğrendiğinize Trump kadar şaşırılmış olabilirsiniz).

Belki de işe alma konusunda sezgileri olan bir gayrimenkul kodamanı için bu çok zor olmayacak: Trump Organizasyonu'nun şimdiki işletme müdürü Matthew Calamari'nin kendisine bu görev, tam da ABD Açık Tenis Turnuvası'nda güvenlik görevlisi iken iki kişiyi tartaklamasının ardından verilmişti. Bazen sadece içinizdeki sese kulak vermeniz gerekir...

Ancak küçük bir problem var: Açıkçası Trump geçiş ekibinde kim olduğunu bile bilmiyor ki bu ekip mevcut yönetimden yeni yönetime iktidarın pürüzsüz

bir şekilde geçmesini temin etmekten ve başkana ekibini atamada yardım etmekten sorumlu . Belki de Trump TV şovu formatını çok içselleştirmiştir çünkü bu hafta The Apprentice: The Washington Edition'e bir bölüm çıkacak kadar işten çıkarma gerçekleşti (Çevirmen notu: The Apprentice, Trump'ın girişimci adaylarla geçmişte yaptığı bir TV programı). Bu spesifik işlerden kimlerin sorumlu olduğunu bilmezken hükümetinin geri kalanını kurmak zor olsa gerek...

Geçen haftaya kadar ekip, şimdi Pence'in yerine geçtiği New Jersey Valisi Chris Christie tarafından idare ediliyordu. Christie'nin ayrılışı üzerine Cumhuriyetçi eski Kongre üyesi Mike Rogers ve kıdemli savunma ve dış politika yetkilisi Matthew Freedman (ikisinin de Christie ile bağları var) ekipten ayrıldı. Rogers'a yakın iki kaynak, bunun "Stanlinist bir tasfiyenin" parçası olduğunu söyledi.

Fox News'e göre bu göreve son verme hadiseleri, Trump'ın "bataklığı kurutma" sözüne bağlı kalacak şekilde kampanyasından tüm lobicileri dışarıda bırakma çabasından ileri geliyor. Eğer lobicilerin hâlâ ekipte kaldığı gibi küçük bir olgu ortada olmasaydı bu yaklaşım daha fazla anlam ifade ederdi tabi: Trump'ın askeri danışmanı Mike Flynn, savunma konusunda lobi yapan bir danışmanlık firmasını yönetiyor ve Çevre Koruma Ajansı (EPA) yöneticisi Jefret Holmstead, Duke Enerji ve DTE Enerji için lobi yapıyor.

Diğer haberlerin iddia ettiği kadarıyla Christie'nin dışarıda bırakılması Libya, Bingazi'deki Amerikan diplomatik binasına yapılan saldırıya dair 2012'deki raporuyla alakalı. Rapora göre –Trump'ın kampanyasındaki söylemin aksine– Obama yönetimi orada olanlar konusunda toplumu kasten yanıltmamıştı.

Başka duyumlara göreyse Ivanka Trump'ın kocası Jared Kushner, henüz koltuğundan edilmiş olan Chris Christie ile bağı olan tüm kadroyu tasfiye ediyor. Christie daha önceleri bir federal savcı iken, Kushner'in babasını hapse göndermişti.

Bunlar da yetmezmiş gibi, iddialara göre Trump, federal yasalar aile üyelerinin yönetime alınmasını yasak kılmasına rağmen çocukları için yüksek seviye güvenliğe erişim yetkisi istedi böylece ulusal güvenlik meselelerini Ivanka, Eric ve Donald Jr. ve tabii damadı Kushner ile tartışabilecekti. Trump ise bunu attığı tweet ile reddetti: “Çocuklarım için “yüksek seviye güvenlik erişim yetkisi” almaya çalışmıyorum. Bu her zamanki gibi yanlış bir haber”

Kendinden menkul bir “sadaikat manyağı” kendine en yakınları içeren bir ekibi kuramayabilir ama bunun bir yolunu bulacak gibi duruyor. Ancak gelecekte yapılacak atamalar, Trump'ın ekibinin daha da fazla eski Trump muhafızlarını içerip içermeyeceğini veya Cumhuriyetçilere daha geniş bir şekilde açılıp açılmayacağını ortaya çıkaracak. Ocak o kadar uzak değil ve bu Noel'e özel büyük Amerikan draması için sabırsızlıkla bekliyorum.

Kaynak: The Independent

Dünya Bülteni için tercüme eden: Deniz Baran

Trump nasıl ve niçin kazanabilir?

Richard Seymour

Neredeyse sekiz ay önce bazı nüfuzlu Demokrat Partililer, Donald Trump'ın başarısından memnuniyet duyuyordu.

Strateji netti: Bernie Sanders'ı uğurla, direksiyonu sağa kır, "ılımlı" Cumhuriyetçileri hedef al ve seçim galibiyetini bekle. Cumhuriyetçilerce hayranlık duyulan, muhafazakâr Güneyli Demokrat Tim Kaine'in Clinton'a yol arkadaşı olarak atanması, bu stratejiye yapılan vurguyu yansıtıyor. Lyndon Johnson'un 1964'teki Barry Goldwater karşıtı meşhur propagandasında olduğu gibi Hillary Clinton, Trump'ın berbatlığının iktidar yolunu açacağına inanıyormuş gibi duruyor.

OBAMA'NIN PARÇALAN BİRLEŞİMİ

Normal şartlarda bu strateji işe yaramalı. Para ve organizasyon konusunda Trump geride. En büyük hedge-fon ve iş dünyası bağışçıları Clinton'ı destekliyor, Cumhuriyetçi egemen çevrelerin en önemli figürleri de öyle.

Sağ kanat medyanın çoğu Trump'a karşı durumda. Seçim haritası da onun lehine değil. Her ne kadar beklenen oy oranı Clinton'ın çok gerisinde olmasa da oyların coğrafi dağılımı, seçmenler heyeti sisteminin (Electoral College System) onun aleyhine olabileceği anlamına geliyor.

Böylece Clinton, Cumhuriyetçi seçmenlerden oluşan yeni katmanları da üstüne katarak Barack Obama'nın sahip olduğu seçmen bileşimine sahip olmak istiyor. Peki ya bütün bu beklenti fazla rahat bir beklentiye? Ya Demokratlar ve destekçileri durumu yanlış değerlendirdiyse ve bir hayal kırıklığı ile

karşı karşıyalarsa?

Obama yönetiminin mirası, o seçmen bileşiminin parçalanmakta olduğunu gösteriyor. Hiç değişmeyen ücretleri, azalan kamu harcamalarını ve hiçbir ciddi altyapı yatırımının olmamasını içeren karnesi, Demokratların kuzey ve kuzeydoğudaki performansına muhtemelen etki edecek ki kuzey kuşağı Trump'ın hedefinde olan bir bölge.

Trump'ın esas oy kaynağının “beyaz işçi sınıfı” olduğu meselesi bir klişe, esasında Trump farklı sınıflar arasında destek buluyor ve Cumhuriyetçilerin ön seçimlerinde onu destekleyenlerin ortalama geliri, genel nüfusun gelirinden çok daha yüksek.

Ayrıca ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Ofisi'nin yaptığı baskınların miktarına ve polis şiddetindeki artışa Clinton'un kitlesel –özellikle de genç siyahları ve Latinleri- hapis ve sınır dışı karnesini de eklediğimizde bu seçmenler, Clinton'ın ihtiyaç duyduğu oranlarda oy vermeyebilir.

Hâlihazırda, Clinton'ın sıçrama yaptığı bir dönemin ortasında dahi, Trump; Florida, Ohio, Iowa ve Pennsylvania gibi çekişmeli eyaletlerde iddialı. Buradaki ırkçılığın yükselişi ve ekonomik emniyetsizlik Trump'a yolu açabilir. Bu eyaletlerin hepsi 2012'de Obama'yı seçti ancak Trump tarafından elde edilmelerine bir adımlık mesafe kalmış durumda.

HİLLARY'E DAİR HEYECAN YOK

Trump, politikadaki egemenlere ve medyaya duyulan bir öfke ortamında öne çıktı. Politikanın içindeki sınıfları şoke eden son derece sataşmacı, böbürlenmeyi seven, ırkçı ve cinsiyetçi provokasyonlar Trump'ın avantajına oluyor gibi. Kendisinin Meksikalılar hakkındaki ırkçı yorumlarının neticelerini düşünün. “Uygun bulunma” oranı yükseldi ve Nate Silver gibi önde gelen uzmanların ve bahis pazarının tahminlerinin aksine Cumhuriyetçilerin adayı olma yolunda tüm rakiplerini yok etmeye devam etti.

Bugün dahi, Trump'ın uygun görülme oranı düşük olsa bile, Clinton'ın durumu da çok daha iyi değil. Trump'tan dar görüşlü bir serseri mayın olmasından

ötürü nefret edilirken Clinton'ın zayıf noktası tam olarak güvenilmez ve müesses nizamın memuru olarak görülmesi. (Oportünist bir şekilde çabucak politik çizgisini değiştirme eğilimi, devamlı süren skandal dalgası ve Demokrat Parti yönetiminin kendisinin rakibi Bernie Sanders'ı reddetmek için ortaya koyduğu olağanüstü efor da Clinton'a pek yardımcı olmadı tabi...)

Film yapımcısı ve yazar Michae Moore'un ortaya koyduğu gibi, "Hiçbir Demokrat ve kesinlikle hiçbir bağımsız birey, 8 Kasım'da uyanıp Hillary'e oy vermek için dışarı koşmaya heyecan duymuyor."

Trump da buna yoğunlaşmış durumda: "Çarpık Çurpuk Hillary". Demokrat Parti Ulusal Toplantısı'nda Trump delegelerin cep telefonlarına, Clinton'ı ve partideki çarkı "Bernie'nin hiçbir zaman şansı olmadığını" ileri sürüp seçimi çalmakla suçlayan saldırgan bir reklam yolladı.

CENNETLE DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEK

Trump'ın Demokrat tabanı hedeflediği hareketleri bunlarla sınırlı değil. Trump bir popülist olarak, "açık pazarları", sosyal güvenliği ve yerli ekonomiyi korumayı aynı anda savunabiliyor. Çevrecilerle saf tutarak Trans-Pasifik Ortaklığını eleştirdi, milli altyapıya Clinton'ın yapacağı harcamanın iki katını yapmayı teklif etti ve genel sağlık sigortası sistemini savundu. Irak savaşına olan hücumunun yanısıra aldığı bu pozisyonlar geleneksel sağı karaladı ancak bazı beyaz Demokrat seçmenleri de kendisine çekecek.

Clinton'ın yönetmeyi düşündüğü politik merkez sekiz yıldır anlaşma yapıyor. Resesyon, banka kurtarma operasyonları, düşen hayat standartları ve mahvolmuş altyapı; eski, "açık pazar"a dayalı yönetim konsensüsünü yok etti.

Eski seçmen bileşimleri parçalanıyor ve yeni bileşimler henüz açık olarak oluşmakta. Siyaset bilimci Alan Abramowitz tarafından geliştirilen bir oy tahmin modelinin işaret ettiği üzere, eğer Trump böyle dengesiz mesajlar vermeseydi bu faktörler onu zirveye çıkarmaya zaten yeterli olacaktı.

Bu, Clinton'ın problemi: Kocasını iktidardayken de görüldüğü gibi merkezi gözetilen bir strateji -ve NAFTA'ya yol açıp sosyal güvenlikte kısımaya gitmek- artık

kazanan olmuyor. Demokratlar köhneleşmiş bir merkezde yerleşik kalmak için cennetle dünyanın yerini değiştirdikçe seçim Trump'a kaybediliyor.

Kaynak: Al Jazeera

Dünya Bülteni için tercüme eden: Deniz Baran

Trump ve Clinton karşılaşması

Robert Fisk

“DAEŞ’e gününü göstermeliyiz ve bunu çabucak yapmalıyız” diye seslendi Trump tüm dünyaya. Peki biz zaten Afganistan, Irak, Yemen, Suriye ve hatta Lübnan’dakilere günlerini gösterip durmuyor muyuz ve bu da daima daha şiddetli savaşçıların doğmasına yol açmıyor mu, belki de DAEŞ’in de yakında başkaca şiddet yanlısı çocuklar meydana getirebileceği gibi?

Beyrut’un üzerindeki dağların arkasından pembe şafak doğmaktayken Clinton ve Trump’ın dillerinde tüy bitene kadar konuşmasını izlemek, acımasızca der verici bir deneyim oldu. Lübnan’ın doğusunda ve güneyinde, birkaç yüz mil ötede her hafta yüzlerce insan ölüyor; Suriye’de, Yemen’de, Irak’ta... Ve hâlâ ekrandaki bu kötü ikizler “Ben DAEŞ’i senden daha iyi yenerim” oyunu oynuyorlar. Long Island’daki o ismini telaffuz etmek imkansız olan üniversite kampüsündeki televizyon şovunun katılımcıları için Arap dünyası gerçekten sadece bu anlama mı geliyor?

Trump’ın Clinton’a söylediği neydi? “Yetişkinlik hayatın boyunca DAEŞ ile savaşıp durdun!”

Clinton ne karşılık verdi peki? “En azından benim DAEŞ ile savaşmak için bir planım var!”.

Bir saat sonra, dağların orta yerinde, Lübnanlıların uyuyor olmaları için dua ediyordum. Lütfen Tanrım, ne olur Halep’te, Bağdat’ta ve Sana’da, en azından bu 90 dakika boyunca, elektrik kesintileri olsun. Böylece Orta Doğu’daki trajediye katlanan insanlar, sıradaki ABD Başkanı’nın nasıl kendi memleketlerini bir stüdyo arkası olarak kullandığına şahit olmasın...

“Onun DAEŞ’i yenmek için bir planı yok” diye de konuşmaya devam etti Madam Clinton.

Herhangi birinin var mı peki? Ne yazık ki onlar da Orta Doğu’da adalet, barış, insanlık onuru için bir “plan taslağı” çizmedi. Ya da şimdilerde Arap dünyasındaki siyasi girişimlere denk olacak kadar tekrar, tekrar ve tekrar bombalama politikalarını sona erdirmek için de... Bu, CNN şovunun son kısmında ufacık bir yer almasına karşın zirvede yer alan mesele –yıpratıcı ve öngörülebilir bir şekilde!- “Amerikan’ın güvenliği”ydi. Bir de Trump’ın “Bibi Netanyahu”dan çok kısaca bahsettiği bir kısım oldu ki bu konuşmanın hitap ettiği İsrail destekçileri hariç birçok Amerikalı izleyicinin ağzını açık bırakmıştır. Fakat ne de olsa bunlar tamamen Orta Doğu’daki bir diğer, “küçük” çatışmaya dair şeylerdi...

Klişe ve bayağılık birbirine karşı parlatıldı. Clinton, Obama’nın İran’daki “dönen santrifujleri” durdurduğunu iddia etti (santrifujlerin “döndüğüne” emin değilim, belki de Clinton aynı coğrafyada yaşayan “dönen dervişleri” kastetmiştir...). Akabinde de Trump tek atımlık elmalı turtasıyla çıkageldi:

“Orta Doğu karmakarışık durumda. İran yakında büyük güç olacak!” Sanki İran zaten bölgede –son 3000 yıldır olduğu gibi- büyük güç değilmiş gibi... Peki Trump tam olarak hangi “karmakarışıklıktan” bahsediyordu? Doğu Halep’teki hastanelerin içerisinde bulunduğu “karışıklık” mı? Mısır’daki insan haklarına dair “karışıklık” mı (General Sisi versiyonu insan haklarının Trump versiyonundan yardım alacağına dair şüphelerim de var)? Yahut Afganistan’daki Médecins Sans Frontières Hastanesinin bombalanmasından arta kalan “karışıklık” mı? Ya da belki Filistin’deki “karışıklık”? Neyse ki Amerika’yı yönetmek isteyen ikili buna dair pek kafa patlatmadı... “Bibi” buna dair hiçbir şey dememiş miydi acaba Trump’a? Ya da acaba 1999’da Sırpların ve birçok Kosovalı Müslüman’ın ölümü akabinde Afgan savaşına destek veren (fakat Trump’a göre “teröre odaklanmayan”) NATO’ya dair bir “karışıklık” kastedilmiş olabilir mi?

Trump diyor ki Clinton “tüm yetişkinlik hayatı boyunca DAEŞ ile savaşıp durdu”...

“DAEŞ’e gününü göstermeliyiz ve bunu çabucak yapmalıyız” diye de tüm dünyaya sesleniyor bu büyük adam. Apaçık ki Trump, Obama’nın Irak’tan 10.000 Amerikan askerini çekmeseydi DAEŞ’in var olmayacağına inanıyor. Hani Clinton “Irak Hükümeti, Amerikan birliklerini koruyamıyor.” diye çekilen askerler...

Sanırım ki bir meseleyi de anladınız. Çeşitli işgallere girişirken Amerika’yı “korumak” Arap dünyasının işi ya da en azından “Orta Doğu’daki dostlarımızın” vazifesi. Peki onlar kimler? Bize 11 Eylül saldırganlarının 15’ini armağan eden fantastik Suudiler mi?

Trump ve Clinton tarafından dile getirilmeyen tek bir husus geriye kaldı ki DAEŞ’in Amerika dışında doğduğu... Orada da hep sağlam bir zeminde var oldular. Ya da öyle mi oldu? Şüpheliyim ki artık daha çok sayıda Arap, DAEŞ’in aslında Amerika doğumlu bir çocuk olduğuna inanıyor olabilir.

Kaynak: The Independent

Dünya Bülteni için tercüme eden: Deniz Baran

Anglo-Amerikan düzeninin sonu

Deniz Baran

2016 yılı, küresel düzen için yakın tarihin en sarsıcı senelerinden biri olarak hatırlanacak. 2000'lerin henüz başında 11 Eylül saldırısının patlak vermesi, takip eden yıllarda yeryüzünün farklı yerlerinde yaşanacak politik kırılmaların habercisi olduysa da 2016'nın en belirgin farklılığı, "küresel oyuncu" rolünü addettiğimiz aktörler arasındaki denge ve ilişkilerdeki altüst oluşun son derece net hâle geliyordu. Belki de gelecek on yıllarda çocuklarımız veya torunlarımız 2016'yı dünyanın yeni bir döneme girişinin milâdı olarak anacak.

Belirttiğim duruma örnek olarak sayılabilecek birçok hadise var olmakla (başta yanı başımızda, sınırlarımızın öte yanında oluk oluk akan kan...) birlikte, Brexit ile başlayan ve Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesiyle bir tsunamiye dönüşen politik dalganın "Batı dünyası" dediğimiz Atlantik'in iki yakasını sarsması, üzerine ayrıca not düşülmesi gereken bir mesele olarak önümüzde duruyor. Çünkü Brexit'e rağmen gidişatı izleyici konumunda kalan ve temkinli duruşunu koruyan birçokları, Trump'ın zaferi sonrasında dillendirmekten endişelendikleri gerçeği sık sık ortaya koymaya başladılar: 2. Dünya Savaşı sonrası temelleri atılan ve bir daha hiç yıkılmayacakmışçasına sağlam bir şekilde bina edildiğini düşündükleri "düzen" ağır hasar almış durumdaydı ve hasarın çok yakın gelecekte daha da büyüyeceği artık apaçık bir gerçektir. (Hasarın ne ölçüde büyüyeceğini belirleyecek olan seçimlere dair çevrimi buraya not etmek gerekir)

Bugünün “modern Batı medeniyetinin” yani Atlantik’in iki yakasıyla beraber Japonya ve Avustralya’yı da içine alan kuşağın harcı olan ve bu kuşak dışın- da kalan nice coğrafyayı da kültürel nüfuzu altına alan ABD ve Britanya’daki politik kırılmaların neler getirip neler götüreceği henüz pek net olmasa da bu kırılmaların, düzenin doğrudan temelinde yaşanan kırılmalar olduğu hususun- da hemen herkes hemfikir. Çünkü 2. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’yı di- zayn eden ve Batılı değerler diye andığımız kültürel atmosferi oluşturan başat faktörün doğrudan “Anglo-Amerikan hattı” olduğu herkesin malumu. Bu se- beple Trump’ın zaferinden bu yana “Batı düzeni sona mı eriyor? NATO’nun sonu gözüksü mü? Avrupa kendi savunma yapısını dizayn etmeye başlamalı mı? Rusya’nın tekrar bir güç kutbu olarak sahneye dönüşünün Avrupa’nın do- ğusunda yol açtığı çözümler ne raddeye varacak? Okyanus aşırı ticaret an- laşmalarını çöpe mi atacağız?” gibi “büyük soruları” konu edinen sayısız yazı kaleme alındı, sayısız yayın yapıldı, sayısız uzman fikri alındı... (Bunların bir kısmını da Dünya Bülteni’nin Seçilmiş Yazılar bölümünde bulabilirsiniz.)

“Anglo-Amerikan Düzenin Sonu” başlıklı bu yazı da zincire eklenmiş bir hal- ka...

Yaklaşık 10 gün önce New York Times’da yayımlanmış olan bu yazıyı ele al- madan önce “bunca analizin üstüne bir yazıyı daha alıntılanmak ne kadar ge- rekli, yeni olan ne var?” diye kendime sormuş olsam da iki sebepten ötürü bu yazıyı pas geçmek istemedim: Birincisi, yazarın ünlü Hollandalı tarihçi Ian Bu- ruma olmasıydı. 2008 yılında Erasmus Ödülü’ne layık görülen Buruma, 2010 yılında da Foreign Policy Dergisi’nin, dünya çapında en önemli 100 düşünür arasında gösterdiği bir tarihçi. Avrupa tarihi konusundaki eserleri ve 2. Dünya Savaşı sonrası düzenin doğum sancıları arasında geçirdiği gençliğinden bes- lenen belleği onu önemli kılmakla beraber çalışmalarını ABD’de yürütmesi dolayısıyla Atlantik’in iki kıyısını da iyi biliyor olması, onun bakış açısını özel kılıyor.

İkinci sebep ise –çarpıcı başlığıyla ortaya koyduğu üzere- yazının kendi tezini net şekilde ortaya koyması ve tercihindeki arka planı derli toplu okuyucuya sunmasıydı.

ABD VE İNGİLTERE’DE POLİTİK TRENDİN KESİŞİMİ

Ian Buruma’nın yazısı Donald Trump-Nigel Farage arasındaki sıcak ilişkiyi anarak başlıyor. Hatırlanacağı üzere Farage, İngiltere’nin Avrupa Birliği’nden ayrılışını öngören Brexit kampının temel bileşeni denebilecek UKIP’in (Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi) Genel Başkanı(ydı). Sene içerisinde Trump, Farage’ın Brexit performansını büyük takdirle karşılamış, bu jeste karşılıklı Trump’ın başkanlık zaferini ilk kutlayan Avrupalı politik lider de Farage olmuştu.

Buruma, Trump-Farage arasındaki sıcak ilişkiyi hatırlatan alıntılarla girizgâhı yapsa da burada belirtmeye değer noktanın, Buruma’nın, Brexit ve Trump(izm) arasında bağ kuranlara itiraz etmiş olanların yanılıgısına yaptığı vurgu olduğunu düşünüyorum. Cümle biraz karışık geldiyse şöyle izah edeyim: İngiltere’de kaydadeğer bazı çevreler, Brexit ile Trump’ın yükselişinin özdeşleştirilmesini doğru bulmayıp iki fenomen arasında çok farklı arka planların mevcut olduğunu belirtmekteydi. Belki de kendileri açısından iyimser bir ton tutturmaya çalışıyorlardı. İşin tuhafı, ABD’de de benzer bir bakış açısı mevcuttu; kimileri Trump’ı öne çıkaran faktörlerin Brexit’in arkasındaki saiklerle kıyaslanmaması gerektiğini ortaya koyuyordu. Trump’ı geçici bir fenomen, Brexit’i ise çok daha kökü sağlam bir mesele olarak görüyorlardı fakat neticede öyle olmadı. İşte Buruma, bugün geldiğimiz noktada yolların nasıl kesiştiğini göstererek bu çift taraflı itirazların geçerliliğini yitirdiğini ima ediyor. Brexit ve Trumpizm denen şey farklı arka planlardan neşet etmiş olsa da bugün önemli ortak noktalarının var olduğunu belirtiyor. Örneğin, ABD’deki kadar gündeme gelmediği için (belki de açık açık Meksikalıları ve Müslümanları ül-

keden kovmayı zikredecek pervasızlıkta bir lider henüz ortaya çıkmadığından ötürü) pek fark edilmese de İngiltere’de de yabancı işçilere duyulan nefret yükselişteymiş. Yine iki ülkede de –henüz sınırları tam çizilemese de- kenara itilecek halk kesimlerini parantez içine alan bir “gerçek vatandaşlık” retoriği oluşmaya başlamış. En önemlisi de merkez sağ denebilecek siyasi hareketler, iki ülkede de, yeni akımın tesiri altında değişime uğramakta. Yazıda belirtilmese de ABD yönetiminin üst kademelerinde ciddi bir hesaplaşmanın yaşandığı ve “şahin” retoriğe sahip birçok ismin yetkilerle donatıldığı malum. İngiltere cephesinde ise başlarda Brexit karşıtı tarafta konumlanmış olan yeni Başbakan Theresa May’in Brexit’e ve “Faragegillere” daha çok ayak uyduran bir siyaset gütmeye çalışması dikkat çekici.

“ONLARIN BAŞARISI ENDİŞE VERİCİ ÇÜNKÜ”

Çünkü diyor Buruma, Anglo-Amerikan hattındaki bu yeni akım doğrudan Anglo-Amerikan istisnailiğini (exceptionalism) hedef alıyor. 2. Dünya Savaşı sonrasında şekillenmiş olan istisnai konumu...

Esasında Buruma’nın yazısının büyük kısmı, Anglo-Amerikan istisnailiği olarak akademik literatürden de aşına olduğumu “hâl”in nasıl oluştuğu, neler getirdiği ve nasıl hızla aşındığını anlatıyor. Başlıktaki tez de böylece vücut buluyor. Ben ise bu uzun içeriğin sadece bazı kısımlarına değineceğim. Değineceğim kısımların ihtiva ettiği bazı kavramların/tanımlamaların, tartışmanın çerçevesinin çizilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Bunlardan ilki, Buruma’nın sonu geliyor dediği müesses düzene “Pax Americana” adını vermesi. Daha doğrusu: Birleşmiş Avrupa’nın eşlik ettiği Pax Americana... Benim, yazının en başında transatlantik hattı olarak andığım hattın bu şekilde anılması mühim, zira “pax” demek suretiyle küresel düzenin “Amerikan barışı” çatısı altında şekillenmesine işaret ediliyor. Tarihte “pax” ile oluşturulan her öbek, bir barışı hatırlatması açısından olumlu bir imaj oluş-

turmakla beraber, aynı zamanda, bir hegemonyanın da ifadesidir.

Buruma'ya göre "Birleşmiş Avrupa"nın eşlik ettiği Pax Americana, demokratik dünyanın güvenliğini sağlamak misyonunu taşımaktaydı. Bu düzenin anahtar kelimeleri: ticaret sınırlarının kalkması, insanların özgürleşmesi, sosyal refah ve küresel işbirliğiydi. Gerçekten de AB'nin sac ayaklarını sıralayan herhangi bir metinde bu anahtar kelimeleri görür durumdayız. Her ne kadar bu düzenin bir tarafında birleşmiş Avrupa kavramının mücessem hâli AB'yi görsek de Buruma'ya göre düzenin dizaynı Anglo-Amerikan dünyadaki liberal bir konsensüs ile yapılmıştı. Hatta konsensüsün Anglo kısmı (yani İngiltere) junior partner iken asıl aktör Amerikan kısmıydı. Böyle olmuştu çünkü mevcut düzen, 2. Dünya Savaşı'nın galiplerince ve Nazizm-faşizm karşıtlığı ile yoğrulmuş bir şekilde dizayn edilmişti. Soğuk Savaş ise bu dizaynı daha da hayati bir hâle getirerek kökleştirmiş ve kalıcı bir atmosfer yaratmıştı. Bu atmosferin nasıl kavramsallaştırıldığına birazdan geleceğim.

Nihayetinde, yazarın anlattıklarından dolayı olarak çıkan şu ki bugün İngiltere'nin Brexit ile ayrılmaya çalıştığı AB'nin de ABD'nin üzerine bolca şerh düşmeye başladığı NATO'nun da içine oturduğu bağlam, 2. Dünya Savaşı sonrası bizzat Anglo-Amerikan dizaynının ortaya çıkardığı bağlamdır. Buruma'nın deyişiyle AB, 1945'in küllerinden doğmuştur. Bu sebeple ABD ve İngiltere'deki yeni yönetimlerin AB (ve yazar zikretmese de NATO vb. aynı sürecin meyvesi olan kurumlara) karşıtı bir tutum takınması 70 yıllık bir tarihi süreçle çelişmekte, önemli bir kırılma noktasını teşkil etmektedir.

Yazıdaki ikinci önemli nokta ise "Anglo-Amerikan düzeni" diye tabir ettiğimiz düzene temel karakterini veren "Anglosakson özgürlüğü (liberties)" vurgusu. Buruma'ya göre, günümüzde Batı dünyasının üzerinde esen "özgürlük rüzgârları" esas olarak Anglosakson gelenekten kaynaklanıyor. Bu geleneğin kökeni ise 19. yüzyıla uzanıyor. Yani dolaylı olarak anlamamız gereken mesaj şu:

Anglosakson (hâliyle Anglo-Amerikan) hat, özgürlükler hususunda zaten Kıta Avrupası'ndan farklı idi. Bunun temel sebebi, kimi zaman acımasız olsa dahi görece herkese açık ve yükselme şansı veren kapitalist düzendi (burada verilen Benjamin Disraeli örneği güzel bir örnek, Kıta Avrupası'nda Yahudilerin yönetimde söz sahibi olması gibi bir şey tahayyül edilemezken 19. yüzyıl İngilteresinde Yahudi asıllı bir Başbakan olmuştu). Yazarın tam deyimiyile, "Birçok Batılı ülkeye kıyasla İngiltere'de ve ABD'de bireysel ekonomik özgürlükler, eşitlik idelinden çok daha sağlam bir zemine oturtulmuştur."

2. Dünya Savaşı'nın asıl galipleri, hâliyle, kendilerinde var olan karakteri, dizayn ettikleri küresel sisteme de yansıtmıştı... Thatcher-Reagan ikilisi de Anglo-Amerikan dizaynının (nam-ı diğer neoliberal düzenin) Batılı düzende ortaya çıkardığı devrimin icrasındaki sembol isimler hâline gelmişti. Hatta bu karakter zamanla öylesine kökleşmişti ki, tüm Avrupa'yı etkisi altına almakla kalmayıp ABD'den nefret eden toplumların nezdinde dahi sosyal ve kültürel bir üstünlük kurar hâle gelmişti. Bkz. Sovyetler Birliği-pop müzik ilişkisi.

NEOLİBERAL DÜZENİN KOMPLİKASYONLARI

Buruma yazının herhangi bir yerinde böyle bir kavramsallaştırma yapmasa da sonucun bağlandığı noktadan benim çıkarımım bu oldu: ABD'nin, görece küçük partneri İngiltere ile baş başa verip temellerini attığı, zaman içerisinde "Anglosfer" in (yine Buruma'nın kullandığı bir kavram: Anglosphere- Anglo-sakson atmosfer) Avrupa'ya yayılmasıyla "kendi arasında birleşerek sisteme eklenilen Avrupa" tasarısının gerçekleştiği ve kültürel olarak da tüm dünyaya nüfuz eden neoliberal düzen, öngördüğü mülkiyet dağılımı modelinin gerçekleşmesini sağlayamadığı için bugün uçurumun kıyısına gelmiş durumda ve Trump-Brexit fenomenleri bu duruma işaret eden, birbiriyle bağlantılı olan önemli meseleler. Eğer bu fenomenler arasındaki bağlantı kavranamazsa or-

taya çıkacak yeni gelişmeleri kestirmek güç olacak. Buruma bunu kendi ülkesinden bir örnekle açıklıyor:

Kıta Avrupasında “Anglosfer”in en çok etkisi altına aldığı ülke olan Hollanda, neredeyse sınırsız özgürlüklerin kalesi olarak anılırken bugün Geert Wilders gibi ırkçı bir isim iktidara ulaşmak üzere.

Peki Buruma'nın metnine göre öngörülüp de gerçekleşmeyen mülkiyet dağılım modeli neydi? Kısa bir şekilde, mülkiyetin “yukarıdan aşağıya doğru damlaması/akması” tabirini kullanıyor. Yaklaşımına göre bu dağılım öngörülen ölçüde olmayınca sistem sert bir çöküş yaşayıp nihayetinde tıkanıp. Reagan-Thatcher devrimine Avrupa'nın ayak uydurmasıyla pekiştiği düşünülen düzen bir yandan büyük dengesizliklere yol açtı, belli sınıflar-şehirler gitgide fakirleşti ve biriken hüsrana 2008 kriziyle su yüzüne çıktı.

HALK YÖNETİCİLERİNİ DEĞİŞTİRMEKLE NE UMUYOR?

Şu ana kadar anlatılanlar, güzel bir örgüyle sunulmuş olmasının yanında üç aşağı beş yukarı gördüğümüz, işittiğimiz, okuduğumuz şeylerdi diyebiliriz. Cevabı verilmesi zor olan soru ise şu: Evet, halk(lar)ın nelerden muzdarip olup nereye faturaya kestikleri aşikar. Ama yeni seçimleri onlara umduklarını getirecek mi? Soruna tepki duyarken çözümü mü seçtiler gerçekten?

Sanıyorum bunların net cevabını zaman gösterecek ancak yeni seçimlerle oluşan tablonun da pek parlak görüldüğü söylenemez. Buruma da Trump'ın ya da Brexit'in insanlara istediklerini veremeyeceğini, insanları daha müreffeh kılmayacağını düşünenlerden. Durumu şöyle açıklıyor: İnsanlar en azından ülkelerinin daha temiz ve daha haysiyetli bir hayat sunduğu bir geçmişe dair zihinlerindeki tasavvuru taşıyor ve yansıtıyorlar.

Anglo-Amerikan düzeninin sembolü olan Thatcher-Reagan partnerliği ise

May-Trump ikilisiyle tersinden ve trajik bir şekilde tekerrür ediyor...

Peki bu, ABD-İngiltere "istisnaiğının" sonu anlamına mı geliyor? Galiba öyle.

Bu cevabı verdikten sonra da ilgi çekici bir not düşüyor Buruma: Kaybolan umudun son parçası Angela Merkel olabilir. İş, küçükkken nefret ettiğim ülke olarak kodladığım Almanya'nın liderine kaldı...

Küresel siyasette Trump etkisi

Deniz Baran

İstanbul Şehir Üniversitesinde; Modern Türkiye Çalışmaları Merkezi, Diplomasi Kulübü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü işbirliğiyle düzenlenen “Küreseli Tartışmak” isimli panel serisinin 34.sü geçtiğimiz hafta içerisinde, 20 Aralık Salı günü, yapıldı. Bu paneli ayrıca dikkat çekici kılan nokta ise, şüphesiz ki, ele alınacak konu başlığıydı: Küresel Siyasette Trump Etkisi ve Türkiye

Zira yeni yıla iyiden iyiye yaklaştığımız şu günlerde ABD'nin yeni seçilmiş – ve sanıyorum ki tarihinin en spekülatif- başkanı Donald Trump da resmi olarak koltuğu devralmaya gitgide yaklaşıyor. Hâliyle, dünyanın en büyük süper gücü olarak addedilen ve Türkiye ile ilişkilerinde tarihinin en çalkantılı dönemlerinden birini yaşayan ABD'nin başına bu sıradışı politik figürün geçmesinin neler getireceği, gündemin en büyük tartışma başlıkları arasında. Uluslararası basında ve medyada hemen her gün Trump'ın ve oluşturduğu yeni kabinenin dış politikada nasıl neticeler doğuracağını konu edinen analizler yer alıyor.

Böyle bir dönemde Trump'ın koltuğu devralmasının küresel siyasete nasıl etki edeceğini ele alan, son derece yetkin katılımcılara sahip böyle bir panelin yapılması da doğal olarak ilgi çekiciydi. Hatta ilgi çekici olmasının ötesinde bir ihtiyaca karşılık veriyordu. Ben de bu fırsatı kaçırmadım ve etkinliği baştan sona takip ettim. Söylenenlerden arda kalan notlarımı da konuyla ilgilenenlere buradan iletmek istedim.

DÖRT FARKLI PERSPEKTİFTEN TRUMP ETKİSİ

Panelin moderatörü olan Yrd. Doç.Dr. İsmail Yaylacı Hocamız (Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü) kısa bir açılış konuşması ile ilk adımı attı. Söyledikleri şu minvaldeydi:

“Dün gece (Rusya Büyükelçisi Karlov’a yapılan suikastın ve Berlin’deki tır saldırısının gerçekleştiği gece) insanlar, ‘Acaba 3. Dünya Savaşı mı başlayacak?’ sorularını her yerde tartışmaya başladı. Ankara, Berlin, Suriye derken zorlu ve dünyamız için tehlikeli bir sürece girdik. Böyle bir dönemde Donald Trump, ABD’nin Devlet Başkanı seçildi. Ömrü el verirse 4, sistem izin verirse belki 8 yıl başkanlık yapacak ve kendisinin şu an birçok gelişmede kilit bir rolü var. Onun nasıl politikalar izleyeceği önemli ve belirleyici olacak.”

İsmail Hoca’nın konuşmasının ardından dört konuşmacı, her biri ayrı bir perspektiften Trump etkisini değerlendirmek üzere, konuşmalarını yaptılar. En baştan derli toplu şekilde konuşmacıların kimler olduğunu ve sahip oldukları perspektifleri saymak gerekirse:

- İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden Helin Sarı Ertem, ABD nezdinde ne ifade ettiği bağlamında;
- Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Armağan Gözkaman, ABD-Avrupa ilişkileri bağlamında;
- Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden Vügar İmanbeyli, ABD-Rusya ilişkileri bağlamında;
- Al Sharq Forum Araştırma Direktörü Galip Dalay, Orta Doğu ve Türkiye bağlamında

Trump etkisini ele almak üzere panele katılım gösteriyorlardı.

“Post-Truth” Dönemin Kahramanı Trump’ın Seçilmesi Nelere İşaret Ediyor?

Önce Helin Sarı Ertem sözü aldı ve “Trump kimdir”i kısaca hatırlatan bir video ile başladı. Akabinde “post-truth (gerçek sonrası)” kavramını refere

ederek devam etti:

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ VE MODERN TÜRKİYE ÇALIŞMALARI MERKEZİ VE DİPLOMASİ KULÜBÜ
KÜRESELİ TARTIŞMAK
KONUŞMA SERİSİ 34
PANEL
20 Aralık 2016 Salı / 14:00
Doğu Kampüsü Konferans Salonu

**Küresel Siyasette
Trump Etkisi
ve Türkiye**

Konferans dib Türkçedir

Önüşmacılar:

ELİN SARI ERTEM / İstanbul Medeniyet Üniversitesi
ÜGAR İMANBEYLİ / İstanbul Şehir Üniversitesi
RMAĞAN GÖZKAMAN / Beykent Üniversitesi
ALİP DALAY / Şarq Forum

Öderatör:

İMİL YAYLACI / İstanbul Şehir Üniversitesi

www.sehir.edu.tr
info@sehir.edu.tr
Istanbul Şehir Üniversitesi
Şehir Üniversitesi
Hürriyet Meydanı Sok. No: 21
Etiler/Şişli/İstanbul
T: +90 212 238 4194 55 55

“Literatürümüze girmekte olan bu kavram, liderlerin söylemlerinin gerçeklerin önüne geçmesi ve bunların gerçek olup olmadığının umursanmaması durumunu anlatıyor. Cumhurbaşkanımızın dediği gibi “at itinin it izine karıştığı bir dönem” söylemi bu durumu iyi anlatıyor. Ben de genel duruma dair umutlu bir şeyler anlatmak isterdim ancak yaşadığımız dönem, özellikle 2016 yılı, bize oldukça kötü bir dönemi gösterdi. 3. Dünya Savaşı’nın patlak vermemesini umuyoruz elbette, fakat bu olabilir. Kötüye hazırlıklı olmak artık

gerçekçi olabilir. Trump da bu dönemin öne çıkan ve rahatsız eden figürlerinden biri.

Trump kendi gerçeğini sunuyor bize. Zenginliğe, kadınlara, göçmenlere dair söylemleri hep bunu gösteriyor. Bilhassa Amerikan toplumunda dedikleri bir karşılık buluyor. Amerikan Protestan ahlakında Trump'ın bilhassa zenginlik vurgusunun bir yeri var. Trump, WASP'a (White Anglo-saxon Protestant) hitap eden bir lider.

Öte yandan toplumun entelektüel kesimi ile WASP dediğimiz tabanın beklentileri arasındaki makas ciddi şekilde açılmış durumda. Trump'ın seçilmesi sonrasında Harvard'da hüngür hüngür ağlayan hocaların varlığını biliyoruz. Gerçekten hüsrana içerisinde. Şimdi toplumun bir kesimi, ekseriyetle entelektüel sınıf acı bir gerçekle yüzleşiyor. Bir TV sunucusunun zikrettiği "Bu gerçek, cehennem değil... Bizim ülkemiz." cümlesi bu durumu çok net şekilde ortaya koyuyor.

Toplumun mevcut acı gerçekle yüzleşip dehşete düşen kesimi "Trump benim başkanım değil!" sloganıyla sokaklara çıktı. Öte yandan Obama'yı da kendi temsilcisi, başkanı olarak görmeyen büyük bir kesim var. Adeta ülke ortadan ikiye bölünmüş bir toplum haline geldi.

Beyazların yüzde 58'i Trump'a oy vermiş. Bilhassa beyaz erkeklerin oy oranı çok yüksek, beyazların egemenliğinin sona eriyor olmasına dair bir endişe öne çıkıyor. Beyaz erkeklerin bir isyanı var diyebiliriz. Bu da –zamanında Samuel Huntington'ın belirttiği gibi- artan bir siyahi ve Hispanik nüfusu olgusu mevcut ve bu artış kendisini Amerika'nın kurucu babası sayan WASP'ı gitgide daha fazla rahatsız ediyor. Bu zihniyeti anlamak için Huntington'ın eserlerinde "Biz kimiz?" sorusuna aradığı cevaplara bakılabilir. Yine şu an görebiliyoruz ki 19. yüzyıldaki ataları köleliğin kaldırılmasına karşı mücadele etmiş olan kesimler de Trump'ı destekliyorlar. Aynı zamanda ciddi oranda iş kaygısı taşıyorlar. Bu da tetikleyici bir unsur oluyor. 1900'lü yılların başında Amerika'nın sembolü mahiyetinde bir resim olan Columbia, WASP'ın zihni arka planını bugün bize

anlatabilecek bir simge.

Peki karakter olarak Trump'ı nasıl tanımlarız? Bazı peşin yargılara sahip olsak da bunu zaman gösterecek. Örneğin, Bill Clinton'ın yürüttüğü kampanya ile göreve geldikten sonraki uygulaması oldukça farklıydı.

Donald Trump'ın dünya tahayyülüne baktığımızda ABD'nin güneyini adeta tecavüzcüler, suçlular olarak gördüğü, dünyanın geri kalanını da terörist diye etiketlediği bir zihin haritası görülüyor. İzolasyonist bir politikayı savunuyor, küreselleşme karşıtı, ötekileştirici bir dünya algısı var. Özellikle Hispaniklere ve Müslümanlara karşı... Bu grupları Amerika'ya sonradan gelip orayı bozanlar olarak görüyor. Aynı zamanda "Let's make America great again! (Hadi Amerika'yı tekrar harika yapalım!)" sloganına bakınca ülkesine dair bir zayıflık hissettiği görülebilir.

Trump, yapılan analizlere bakılınca, seçmeni doğrudan etkileyebilecek basit söylemlere sahip, detaylara hiç girmiyor.

Trump'ın yeni kabinesi, bir değerlendirme yapmak için çok önemli. Bu kabine "Group of White Moguls (Beyaz Patronlar Grubu)" adıyla anılıyor. Bugüne kadarki en varlıklı kabineyle karşı karşıyayız. Ayrıca radikal İslam karşıtlığı vurgusunu sıkça yapan, komplolara inanan isimler mevcut ve bunların ciddi bir kısmı eski ordu mensupları. Bizim için en önemli isim ise Exxon CEO'su Rex Tillerson. Tillerson da Trump gibi bir işadamı, uluslararası yatırımları var ve Putin ile iyi ilişkilere sahip. Bu noktada Trump ve Tillerson'ın ticari çıkarları ile ülke çıkarları arasında ikilem yaşayıp yaşamayacağı bir soru olarak ortada duruyor.

ABD'deki denge ve denetleme mekanizması, Trump'ı ne kadar frenleyebilecek sorusunun cevabını da zamanla bulacağız. Şu an karar alma süreçlerindeki kritik kurumlar Cumhuriyetçilerin elinde ama bu önümüzdeki yıllarda değişebilir. Yine lobi gruplarının da etkisinin ne olacağını zamanla göreceğiz, zira bunlar da fren ve denge mekanizmasında unutulmaması gereken unsurlar.

Türkiye açısından Trump yönetimiyle masaya yatırılacak öncelikli başlıklar; Kürt sorunu, Suriye ve Irak ile FETÖ olacak. Fethullah Gülen'in iadesi olur mu meselesi bir soru işareti ama en azından 1 yıl içerisinde olacağı düşünülüyor. Suriye'de ise Esad'dan daha radikal gördükleri bir otoritenin varlıklarını sezerlerse Esad ile uzlaşmaya gidebilecekleri düşünülüyor. PYD ile ilişkileri de sürdüreceklerini öngörüyoruz; Türkiye'nin PKK ve PYD'yi birbirinden ayırmasına yönelik uğraşacaklarını bekleyebiliriz.”

Trump Amerikasının Atlantik'in Öteki Yakasıyla İlişkisi Nasıl Olacak?

Helin Hoca'nın ardından sözü Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Armağan Gözkaman sözü aldı ve Trump'ın Avrupa'da ortaya çıkardığı etkiye dair önemli analizler yaptı:

“Söylenebilecek çok şey var ama öncelikli olarak not düşülmesi gereken bir şey var ki Trump konusunda isabetli değerlendirmeler yapmak için en azından 1 yıl beklemek gerekli diye düşünüyorum. Çünkü Trump, rahatlıkla sözünden dönebilen biri. Bazı ipuçları var ve biz bunları takip etmeye çalışıyoruz ama kesin tespitler yapmak güç.

Trump, radikal çıkışları seven ve popülizm sayesinde oy devşirmiş bir isim. Nigel Farage, Trump Towers'ın önünde poz veriyor (belli ki planlı bir şekilde); Marine Le Pen'in sağ kolu olan kişi, Trump'a “kendi dünyalarının inşa edildiğini” belirten bir mesaj atıyor, Trump tüm teamülleri ezip Tayvan yönetimiyle doğrudan iletişim kuruyor. Kabine seçimlerini hesaba kattığımızda da Trump'ın radikal hamleler yapabildiğini görebiliyoruz. Züccaciye dükkanındaki bir fil gibi.

Trump'ın NATO konusundaki söylemleri de benzer bir niteliğe sahip. NATO'nun ABD'ye olan yükünün fazlalığından bahsederken, “post-truth” olgusunu ispatlar şekilde, gerçektışı seviyede oranlar zikrediyor. Bu yaklaşımın ABD'nin geleneksel NATO yaklaşımına da ters olduğunu bu noktada ekleyebiliriz.

NATO, 2006 yılında bir değişikliğe gitmek istedi. Değişen koşullar sonrasında NATO üyesi ülkelerin her birinin kendi savunma bütçelerinin en azından %2'sine denk bir bütçeyi NATO'ya vermesi gerektiği belirtildi. Ancak o dönemden bu yana bunu yapan sadece 4 ülke oldu. Bu elbette ABD nezdinde bir tatminsizliğin ortaya çıkmasına sebep oldu. Fakat NATO'nun meşhur 5. Maddesi bu noktada devreye giriyor:

Bu maddeye göre, NATO üyesi ülkelere birine yapılan saldırıyı diğer üye ülkeler kendilerine yapılmış gibi kabul edip ona göre tepki vermeli. Fakat bunun şu ana kadar işletildiği tek yer, 11 Eylül olayları oldu. Hâliyle Avrupalılar da Trump tarzı söylemlere sahip olanlara yanıt olarak 11 Eylül sonrasında Avrupa ülkelerinin NATO sayesinde, nasıl ABD'nin yanında tutum aldığını hatırlatıyor.

Peki Avrupa ortak savunma konusunda tek başına başarılı olma potansiyeline sahip mi? Geçmiş tecrübeler baktığımızda bunun pek başarılı örnekleri yok. Ancak kendilerini AB'nin motor gücü olarak gören Fransa ve Almanya'nın bazı girişimlerde bulunduğu dair sinyaller var.

Sonuç olarak, Trump belli bir dinamizmi bizlere göstermesi sebebiyle

Avrupa'nın kendi ortak savunmasını kurması hususunda itici bir etki yaptığını söyleyebiliriz.”

Trump-Putin Arasındaki Sıcak Temas Hiçbir Şeyin Garantisi Değil

Türkiye’de Rusya üzerine çalışan en yetkin akademisyenlerden biri olan Vügar İmanbeyli, en çok merak edilen başlıklardan birine, Rusya-ABD ilişkilerinin nasıl bir rotaya gireceğine dair -ilişkilerin tarihi bağlamından yola çıkarak- güzel bir analiz yaptı:

“Şu an Putin ve Trump arasında sıcak bir temasın olduğu imajı varsa da iki ülkenin ilişkilerinin doğrudan bu iki kişiye bağlı olduğunu söylemek güç. Rusya dış politikası bugüne kadar hep öngörülemez olarak tanımlanırdı, Trump ile beraber ABD’nin de bu kategoriye girdiğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda bir analiz yapmak için üç noktaya bakabiliriz: İlişkilerin mazisi, Trump’ın kabinesi, Amerikan-Rus ilişkilerinin son 25 yıldaki seyri.

İlk faktörden başlamak gerekirse, ABD ve Rusya ilişkilerine dair bagaj bir hayli yüklü. Birkaç on yıl öncesine kadar karşı kutuplarda yer alan iki süper güçten ve nükleer güçten bahsediyoruz. Aşağı yukarı 200 yıl önce diplomatik ilişkiler başlamış olsa dahi geçmişe göz attığımızda, Amerikan kamuoyunun genel olarak Rusya’ya bakışının pek olumlu olduğunu göremiyoruz. Bir yandan da Amerikan siyasal sistemi ile Rus siyasal sistemi arasında büyük farklar var. Tarihi olarak bu farklılıklar ister istemez zihinlerde bazı ayrışmaları getiriyor.

Tabi sadece tarihi faktörler bağlamındaki ayrışmalardan ötürü hiç olumlu yakınlaşmalar olmadığı, her şeyin statik olduğu söylenemez. İlginçtir, son seçilen Amerikan başkanlarının her biri seçildikten sonra bir Rusya açılımına teşebbüs etmiştir. Farklı bağlamlarda da olsa her seferinde ilişkilerde iyileşme sağlama umuduyla Amerikan başkanlarınca bazı girişimlerde bulunuldu. Obama’nın göreve gelişinde de benzer ciddi girişimleri gördük. Trump ile birlikte yine aynı umut dalgası başladı. Bu sebeple Trump’ın ilk aylarının Putin ve Rusya ile ilişkiler hususunda “cicim ayları” olacağı beklenebilir ancak ikili ilişkilerde derinlemesine sorunlar mevcutken işin seyrinin daha sonra nasıl olacağı bir soru

işareti. Not etmek gerekir ki ikili sorunların da birçoğu güvenlikle alakalı meseleler. Ukrayna gibi, Alaska'daki sınır problemi gibi...

ABD-Rus ilişkilerinin Trump sonrası nasıl olacağına dair 3 senaryo mevcut:

Optimist senaryo: Trump ile alakalı Rus basınının sahip olduğu olumlu yaklaşıma baktığımızda bir sinerjinin mevcut olduğu söylenebilir. Fakat Putin'in kurmayı olan kişilerin yazılarına baktığımızda o denli yüksek bir sinerjinin hiç olmadığı da görülebilir. Amerika'yı tekrar büyük yapma söyleminin, Trump'ın kurduğu kabinenin neler ifade ettiğine ciddi şekilde temkinli yaklaşıyorlar.

İlişkiler olumlu gelişebilse de ABD'nin Rusya'yı yanına çekip Çin'e karşı birlikte mücadele edebileceği beklentisinin de pek gerçekçi olmadığını yeri gelmişken not edebiliriz. Rusya-Çin ilişkilerinin kuvveti geçmişe nazaran çok daha fazla.

Pesimist senaryo: Mevcut sinerjinin bozulacağını ve iki ülke arasındaki mücadelenin süreceğini öngörüyor.

Realist senaryo: Pesimist senaryonun öngördüklerinin gerçekleşmeyebileceğini ancak yine de temkinli olunması ve olası bir çatışmaya hazırlıkların devam etmesi gerektiğini öngörüyor.

Putin ile yakın bir figür olan Rex Tillerson'ın ABD Dışişleri Bakanlığına getirilme ihtimalini de masaya yatırmak gerekirse bunun doğrudan bir olumlu bir gidişatı garanti edeceğini söyleyemeyiz. Daha önceki Amerikan yönetimlerinde de Sovyetler uzmanı olan, Rusya'yı yakından bilen isimler vardı ancak bu figürler her zaman olumlu bir gidişata yol açmadı. “

Trump, Türkiye'nin Orta Doğu Politikası Açısından İyi Bir Haber Olmayabilir

Panelin son konuşmacısı olarak sözü alan Al Sharq Forum Araştırma Direktörü Galip Dalay, Trump'ın Türkiye ve Orta Doğu'ya getirebilecekleri konusunda ciddi uyarılarda bulundu:

“Türkiye medyasında Trump'ın seçilmesinin öncesi ve sonrasında ciddi bir optimizm vardı. Obama'ya yönelik hayal kırıklığı adeta Trump yanlısı yahut en

kötü ihtimalle Trump'ı ehven-i şer olarak gören bir hava yarattı. Nihayetinde, kamuoyumuzda Trump'ın Clinton'dan daha iyi olduğuna dair bir kabul mevcut. Bu kabul FETÖ, PYD meselelerine odaklanırken Cumhuriyetçilerin, Demokratlara kıyasla Türkiye'nin jeopolitiğine daha fazla değer verdiği düşüncesine dayanıyor; Cumhuriyetçilerin iç politikaya dair bazı meselelerde daha az karşı tavır ortaya koyan bir tutuma sahip olacağını umuyor. Doğrusu, Demokrat başkanların genel olarak daha Avrupalı olduğu ve Avrupa'nın Türkiye'nin iç politikasındaki bazı meselelerde hükümet aleyhinde bir tutum aldığı durumlarda daha fazla Avrupa ile beraber hareket ettiği okuması yanlış da değil. Trump, Clinton'a nazaran Türkiye'nin iç politik meselelerine yönelik söylem bazında daha az müdahale edici olacaktır.

FETÖ konusunda ise pek iyimser değilim. Trump yönetiminin bu konuda Türkiye'nin istediği tarzda hamleler yapacağına dair beklenti çok kuvvetli olmalı.

PYD/YPG konusunda ise Türkiye tarafındaki beklentilerin ham olduğunu söyleyebilirim. Trump izolasyonist bir imaj çiziyor olsa da dünya gerçekleri ba-

kımından çok da izolasyonist olabileceğini zannetmiyorum. Konjonktür buna müsaade etmeyecektir. Trump'ın dışlayıcı ve kimlikçi olması, terör meselesine takıntılı olan bir başkan olmasını sağlıyor. Buna paralel olarak Suriye'de muhalefetin gitgide zemin kaybetmesi ve Trump'ın kabinesindeki asker üyelerin ağırlığı da bu bağlamda hesaba katılması gereken faktörler. Hâliyle bu faktörlerin ve bilhassa kuvvetli askeri perspektifin mevcudiyetine bakıldığında ABD'nin PYD/YPG'den kolay kolay vazgeçmeyeceğini söyleyebiliriz. Şahsi beklentim ise Trump'ın en azından Obama yönetimi kadar PYD/YPG ile beraber hareket edeceği.

Tabi Trump'ın ciddi bir ideolojik bagaja sahip bir başkan olmaması sebebiyle kesin tespitler ortaya koymanın zorluğunu da hatırlatmak gerekir.

Orta Doğu'daki diğer meselelere bakınca da Türkiye'nin dış politikası açısından Trump yönetiminin pek olumlu bir seyir izleyeceğini beklemek güç. Suriye konusunda Trump ne yaptı diye bakarsak Suriye muhalefetinden desteğini çekeceğini röportajda açıkça söyleyen, Halep meselesine dair birkaç cümleden fazla bir şey söylemeyen; Suriye'deki rejimle çalışabileceğini ima eden bir profil görüyoruz.

Trump yönetiminin Türkiye dış politikasına daha yakın olacağını beklenilebileceği bir nokta ise İran ile ilişkiler olabilir. ABD ile İran arasında var olan yakınlaşmanın aynı şekilde devam etmeyeceği, hatta ikili ilişkilerde yaptırımların artabileceği öngörülebilir. İran kontrolündeki bazı Şii milis gruplar terörist ilan edilebilir. Ancak Nükleer Anlaşma'nın iptal olacağı bir raddeye varılacağını zannetmiyorum. Her şeyden önce bu çok taraflı bir anlaşma.

Orta Doğu'daki otokrasi karşıtı değişim dalgası açınsındansa Trump da kabinesi de kötü haber. Flynn'in yazısından da anlayabileceğimiz gibi Müslüman Kardeşler gibi hareketlere karşı ciddi bir tutum sahibiler ve bölgedeki otokratlar, değişim isteyen hareketlere karşı tercih edilebilir görülüyor. Tillerson'ın da seçilmiş olması da bu noktada önemli. Her şeye işadamı gözünden bakan bir CEO'dan bahsediyoruz ve yaptırımların gücüne inanmıyor. Bu durum Abdelfettah Sisi için de iyi bir haber, Beşar Esad için de iyi bir haber.

Son olarak İsrail konusuna baktığımızda tablo net, burada Haaretz'in söylemini ödünç alabilirim: Trump'ın İsrail Büyükelçisi olarak atanan David Friedman'a kıyasla Benjamin Netanyahu bir solcu gibi kalıyor. Ayrıca Kudüs'ün başkent olarak tanınması ve Büyükelçiliğin oraya taşınması vaadinin de gerçekleşmesi muhtemel. Bütün bu sebeplerden ötürü Filistin sorununun önümüzdeki yıllarda derinleşebileceğini ve hatta yeni bir intifadaya gidecek bir sürecin önünün açılabilceğini öngörebiliriz.

Körfez ülkeleri ile olan ilişkiler hususunda ise bir şey söylemek için oldukça erken. Körfez ülkeleri, Trump yönetiminin İran politikasından memnun olabilecek gibi dururken Trump yönetiminin Körfez'i nasıl değerlendireceğini önümüzdeki süreçte göreceğiz. Bildiğimiz tek net husus, Körfez'in ABD'nin sağladığı güvenlik şemsiyesine bir alternatifinin bulunmadığıdır. Amerikan yönetimi de bunun farkında.”

Panel katılımcılarının konuşmalarının akabinde soru-cevap kısmıyla program sona erdi.

Oldukça verimli geçen bu panel için de hem katılımcılara hem de organizasyonda büyük emeği geçen Modern Türkiye Çalışmaları Merkezine ve Muzaffer Şenel Hocamıza teşekkürü borç bilirim.

Not: Ben, Şehir Üniversitesindeki bu panele dair yazıyı toparlayana kadar, 24 Aralık Cumartesi günü bir önemli etkinliğe daha katılmış bulundum: Bilim Sanat Vakfının her sene, yıl sonunda tertip ettiği “Türk Dış Politikası Paneli”. Bu panelde de nitelikli konuşmacılar, oldukça önemli noktalara değindiler. Tüm söylenenlere değinmek ayrı bir yazı yazmayı gerektirse de bu yazımızın konusu olan Trump etkisine dair o panelde söylenenleri de kısaca not etmek yazıyı zenginleştirir diye düşündüm. SETA Uzmanı Yrd. Doç. Dr. Talha Köse'nin bu mesele bağlamında değindiği birkaç noktayı ekleyerek yazıyı bitireyim:

- Liberal politikaya dair küresel çapta bir güven düşüşü yaşanıyor ancak bu Trump'ın seçilmesi ile birlikte tavan yapmış durumda.

- Obama döneminde Orta Doğu ve bilhassa Türkiye, ABD'nin bu bölgeye dair politikalarına dair en ikiyeüzlü dönemlerinden birini yaşadı. Trump'ın

seçilmesine verilen tepkileri bu açıdan da okumak lazım.

- Orta Doğu'da ABD'den arda kalan bir güç boşluğunun olduğu aşikar ve Rusya bunu doldurmuş durumda. Trump ile Putin bu durumda uzlaşmaya varabilir lakin bu uzlaşmanın Türkiye'ye neler getireceği meçhul. Böyle bir uzlaşma, Türkiye'nin alanını daraltabilir.

> DÜBAM DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

TRUMP DÖNEMİNDE YENİ KÜRESEL DÜZEN

> 2016 ARALIK
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

